

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА**

**ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН,
ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

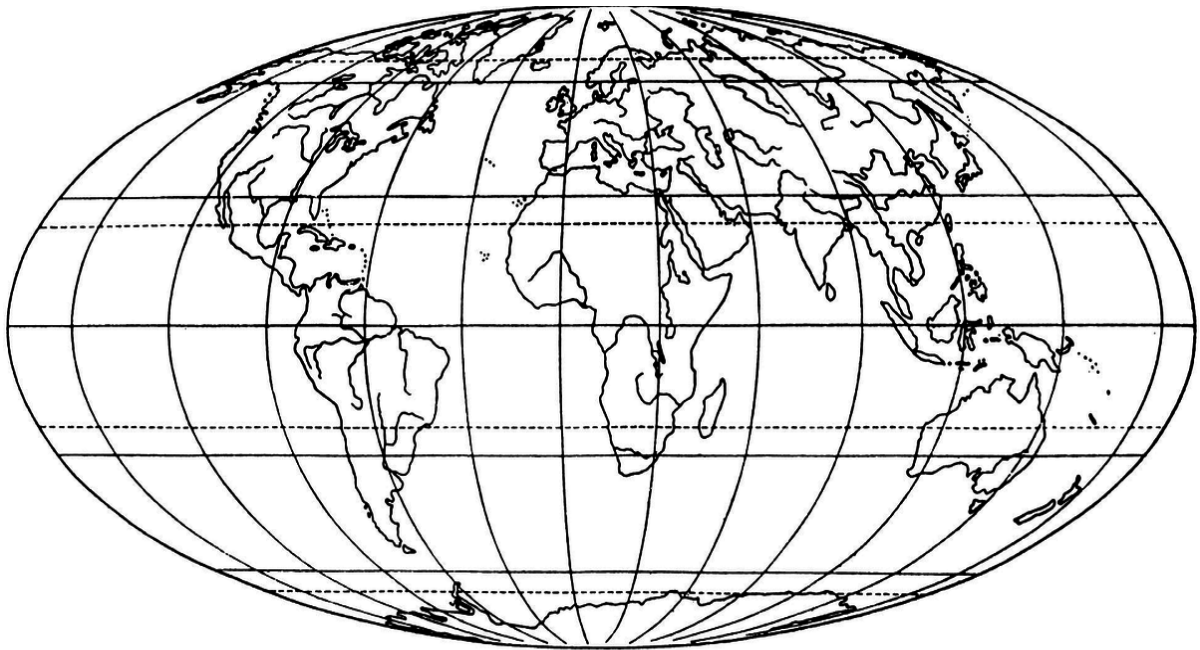
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

КРАЇНОЗНАВСТВО

методичні вказівки та завдання

до навчального курсу

**для здобувачів спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
факультету міжнародних відносин, політології та соціології**

Одеса 2019

УДК 908/913/914/919(4+57+73+71)

Друкується за рішенням
Вченої Ради факультету
міжнародних відносин, політології та соціології
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
Протокол №8 від 02 липня 2019 року

Укладач: **Коч Світлана Вадимівна,**
доктор політичних наук,
доцент кафедри історії та світової політики
факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
ОНУ імені І.І. Мечникова

Рецензенти: **Узун Юлія Вадимівна**
кандидат політичних наук,
доцент кафедри історії та світової політики
факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
ОНУ імені І.І. Мечникова

Покась Михайло Сергійович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
ОНУ імені І.І. Мечников

Коч С. В.

Країнознавство: методичні вказівки та завдання до навчального курсу / С.В. Коч – Одеса:
ТОВ «Удача», 2019 – 49 с.

© Коч С.В., 2019

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	4
2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	14
4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	15
5. ПИТАННЯ ТА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	16
6. САМОСТІЙНА РОБОТА	33
7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО МОДУЛЬНИХ РОБІТ	33
8. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА	35
9. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ	35
10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	36
11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	36
12. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ПО КУРСУ	36
13. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ	38
14. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	39
15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	
Навчальні посібники	40
Додаткова література	40
16. ІНФОРМАЦІЙНІ Е-РЕСУРСИ	48

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Країнознавство – наука, яка займається комплексним вивченням країн та їх регіонів, систематизує інформацію про їх природу, населення, господарство, культуру і соціально-політичну організацію.

Курс «країнознавство» викладається на першому курсі підготовки бакалаврів за спеціальністю «Міжнародні економічні відносини». Курс розрахований на один навчальний семестр, він включає 30 годин лекцій, 30 семінарських занять, 30 годин індивідуальної й 30 годин самостійної роботи студентів.

Мета дисципліни полягає у вивченні історичних, політичних, економічних та цивілізаційних закономірностей формування сучасної політичної карти світу.

Оволодіння дисципліною передбачає пізнання соціально-економічних, політичних процесів, які обумовлюють різноманіття типів акторів на міжнародній арені, просторової організації країн як результату взаємодії їх територіальних елементів, суспільного і природного характеру, а також аналіз особливостей трансформації сучасної політичної карти світу.

Завданнями курсу є:

- визначення наукових напрямків, підходів, методів для вивчення динаміки розвитку етнокультурної, соціально-економічної, політико-правової карти світу;
- визначення міждисциплінарного зв'язку в процесі пізнання процесів країноутворення між: історією, соціальною географією, лімологією, міграціологією, демографією, етнологією, економікою, геополітикою, юридичною антропологією, та ін.
- реконструкція процесу розвитку країноутворення, типологія процесу;
- встановлення особливостей територіальної організації суспільства та типів адміністративно-територіального устрою сучасних країн;
- визначення особливостей встановлення та існування сучасних політичних кордонів.
- аналіз процесів регіоноутворення на різних етапах соціально-політичного розвитку;
- аналіз процесу трансформації критеріїв визначення ієрархії регіональних систем;
- вивчити правила розмежування понять «державне утворення», «адміністративне утворення», «політичне утворення», «державоподібне утворення», «країна»;
- дослідження історичних та сучасних типів залежності територіально-політичних утворень;
- компоративний аналіз особливостей формування і морфології державної території країн різних регіонів (політико-географічне положення країн; регіонів і центрів, периферій, класифікація країн за площею та чисельністю; визначення характеру політичного сусідства, проблеми виходу до моря і використання міжнародних транспортних шляхів);
- дослідження критеріїв класифікації міжнародних кордонів за сукупністю ознак (основи лімології; аналіз структури, форми, походження, функції кордонів);
- аналіз сучасних правил делімітації, демаркації, редемаркації кордонів;
- дослідження характеру та причин актуальних територіальних спорів; визначення спірних території світу;
- аналіз соціально-демографічних процесів та демографічної політики країн світу;
- здійснити расово-антропологічну, етноконфесійну та мовну класифікацію народів світу;
- встановлення класифікацію країн за типом етнолінгвістичної однорідності, «мовних ситуацій» в регіонах та країнах світу;
- встановлення класифікації країн за типом етнорелігійної однорідності, за індексом Герфіндала – Хіршмана, за типом форми правління, політичного режиму, соціально-економічного розвитку;
- здобуття навичок комплексного аналізу впливів географічного та інших чинників на політичний розвиток територіально-політичного утворення.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування наступних **компетентностей**:

а) загальних: володіти методологічними принципами та методами наукових політико-географічних, соціально-культурних та економіко-політичних досліджень; знати принципи соціально-культурного та політико-економічного аналізу народонаселення; розуміти закономірності впливу етнологічних та демографічних чинників на перебіг процесів просторового розвитку та конструювання політичних просторів;

б) фахових загальних: володіти основами регіонаознавства (знати чинники виокремлення регіонів світу); володіти основами лімології (знати конфігурацію, походження, історію, функції кордонів; типи територіально-політичних систем), розуміти принципи територіальної організації суспільства, державного устрою і закономірності регіональної політики; вміти пояснювати взаємозв'язок етнічних відносин і конфліктів з особливостями політико-економічного аналізу;

в) спеціальних фахових: вміти інтерпретувати систему прямих і зворотних зв'язків між політичною, соціально-економічною та фізичною географією; знати загальну класифікацію країн за критеріями: економічного розвитку, типу політичного правління, типу політичного режиму; типу етнонаціональної політики; типу демографічного розвитку та демографічної політики; типу міграційної політики; типу державно-релігійних відносин; типу адміністративно-територіального устрою; ін.

Студенти мають вміти:

- застосовувати методологічні принципи та методи наукових політико-географічних досліджень;
- робити економіко-географічне описання та оцінку природно-ресурсного потенціалу країни;
- встановлювати політико-географічне положення країни за критеріями регіоноутворення; здійснювати аналіз динаміки регіоноутворення;
- досліджувати демографічний, лінгвістичний, етнополітичний, соціальний та геополітичний стан та потенціал територіально-політичних систем різного рівня, включно з характером сусідства;
- робити порівняльний аналіз формування і морфології державної території країн різних регіонів; класифікувати міжнародні кордони за сукупністю ознак;
- здійснювати аналіз соціального розвитку у регіональному вимірі, порівнювати соціально-культурний і релігійний рівень життя населення регіонів; визначати чинники виникнення глобальних проблем людства, досліджувати розвиток світогосподарських зв'язків.

Знання дисципліни *передбачає формування у студента системи навичок* щодо збирання, обробки, систематизації, використання інформації на рівнях мікрорайонування, мезорайонування, макрорайонування, її порівняльно-географічного аналізу та використання на практиці. Оволодіння дисципліною передбачає пізнання соціально-економічних, політичних процесів, які обумовлюють різноманіття типів країн, особливості розвитку сучасної політичної карти світу.

Формами контролю є екзамен, співбесіда, підготовка рефератів, індивідуальна робота зі студентами, контрольні роботи. Вивчення курсу завершується екзаменом

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КУРСУ «КРАЇНОЗНАВСТВО». ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

ТЕМА 1

ВСТУП ДО КУРСУ «КРАЇНОЗНАВСТВО». ГЕОГРАФІЧНІ ТЕОРІЇ. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Предмет і задачі курсу. Історія науки. Сучасний період розвитку. Суміжні дисципліни (етнографія, географія, історія, антропологія, демографія, політологія та ін.)

Країна – основний об'єкт досліджень. Феномен країни як складного географічного, історичного, соціально-політичного, суспільно-економічного та культурно-етнографічного організму. Країна, держава, суспільство – специфіка понятійного аналізу.

Актуальність вивчення країн в сучасних політичних та економічних умовах. Комплекс знань про країну та державу. Просторовий аналіз політичних та соціокультурних систем. Розмаїття підходів до країнознавства. Описове та інформаційно довідкове країнознавство. Проблемно-прогностичне країнознавство. Джерела аналізу просторового аналізу. Методи та методологія науки: аналітичний, хорологічний (просторовий), хронологічний (часовий), формально-логічний, географічний, етнокультурний та інші підходи та методичні прийоми суміжних дисциплін: історичного, географічного (комплексний та проблемний), політологічний, культурний.

Основні періоди становлення та розвитку країнознавства. Країнознавчі роботи Ф. Ратцеля, Р. Челлена, С. Рудницького, М. Баранського, Ю. Саушкіна, В. Анучина, Б. Гаврилишина. Сучасні країнознавчі дослідження.

ТЕМА 2

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В СВІТІ:

ІСТОРІЯ, СУЧАСНІ ФАКТОРИ ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ

Населення світу: загальна характеристика. Поняття та категорії теорії народонаселення. Загальний закон розвитку народонаселення. Співвідношення соціального і біологічного в розвитку народонаселення. Закономірності розвитку народонаселення на різних етапах розвитку людства.

Поняття відтворення населення. Історична динаміка та етапи зміни чисельності населення світу та його макро-регіонів. Фактори, що обумовлюють зміну чисельності населення. Тривалість життя. Історичні типи відтворення населення.

Динаміка чисельності населення в первісному суспільстві. Динаміка чисельності. Населення в стародавньому світі. Динаміка чисельності населення в середньовіччі. Динаміка чисельності населення в новий і новітній час.

Типи відтворення населення: традиційний, перехідний і сучасний.

Теорія демографічного переходу, як наукове пояснення зниження темпів росту населення Землі в перспективі. Етапи переходу, та їх особливості. Демографічний перехід в регіонах світу. Поняття та характеристика демографічної революції. Демографічні революції в історії людства. Регіональні особливості.

Типологія країн за темпами відтворення населення. Природні та господарчі фактори впливу на демографічні процеси. Вплив релігійних ідеологій на демографічну поведінку. Етнокультурні традиції репродуктивної поведінки. Культурно-специфічні фактори впливу на тривалість життя

Зміни в складі населення. Особливості демографічної ситуації в Україні

Демографічний перехід: поняття та етапи. Сучасні різновиди теорії демографічного переходу і концепції «демографічної революції».

Сучасних трактовок характеру причин і наслідків «демографічного вибуху». Теорія «демографічної пастки». Теорія «нульового росту» населення. Економічна теорія народжуваності. Проблеми «демографічного інвестування». Концепція «глобальної демографічної проблеми» в теоріях світового розвитку

Світова демографічна ситуація. Статевовіковий склад населення. Досвід міжнародних організацій в дослідженні та регулюванні світових демографічних процесів. Загальносвітовий план дії ООН по регулюванню народонаселення. Демографічні прогнози.

Природне відтворення населення (рух населення), його елементи: народжуваність, смертність і тривалість життя. Режими відтворення. Показники і методи розрахунку; моделі зв'язку між складом населення (статевовіковим, соціально-культурним, тощо) та відтворенням населення.

ТЕМА 3

ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА:

ПОНЯТТЯ, ТИПИ, ЕТНОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ, НАЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ

Демографічна політика: поняття, визначення, концепції. Напрямки регулювання демографічних процесів. Методи і форми проведення демографічної політики. Види демографічної політики. Вплив демографічної політики на етнокультурні процеси в світі.

Регіональна демографічна політика. Демографічна експертиза. Гендерна експертиза. Врахування етнічного фактору в складенні демографічної політики.

Роль міграцій в заселенні Землі її країн і регіонів. Міграція як механічне відтворення населення. Види міграцій, історичні особливості міграційних процесів. Вплив соціальних та природних факторів на склад та відтворення населення. Їх історична динаміка та сучасна ситуація в світі.

Особливості утворення та типологія діаспор. Демографічні процеси в діаспорах з різною статевовіковою структурою. Демографічні процеси в багатопоколінних діаспорах.

Ефективність і особливості демографічної політики в різних країнах. Демографічна політика у країнах Азії. Демографічна політика в країнах Європи. Демографічна політика у країнах Африки. Демографічна політика у країнах Америки. Демографічна політика у державах Австралії та Океанії.

Демографічна політика в Україні.

Політика народонаселення в світовому суспільстві. Опит проведення демографічної політики в світі. Програми планування сім'ї. діяльність ООН та інших міжнародних організацій в сфері народонаселення.

ТЕМА 4

НАУКОВІ КЛАСИФІКАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ПЛАНЕТИ: АНТРОПОЛОГІЧНА, ЕТНОЛІНГВІСТИЧНА, РЕЛІГІЙНА, ГОСПОДАРСЬКО-КУЛЬТУРНА

Наукові підходи до класифікації народів світу. Принципи класифікації етносів. Специфіка показників класифікацій.

Географічна класифікація народів світу. Загальні підходи до класифікації. Антропологічна класифікація. Основні расові ознаки. Визначення раси і її відмінності від етносу. Проблема расогенезу та його основних етапів. Великі раси. Мали раси. Перехідні раси. Змішані раси. Расовий склад населення світу.

Господарсько-культурна класифікація. Господарсько-культурні типи. Поняття історико-етнографічної області і проблема етнографічного районування. Співвідношення ГКТ по регіонам.

Мовна класифікація народів світу. Проблема генези мов народів світу. Морфологічна та генетична класифікація мов. Мовний склад населення світу

Поняття вірування та релігії. Первісні релігії. Етнічні релігії. Регіональні та світові релігії. Конфесійний склад населення світу. Поняття індексу релігійного різноманіття. Класифікація країн світу за індексом релігійного різноманіття.

Комплексна характеристика населення світу.

Регіональні особливості: Країни СНД. Західна Європа. Азія. Африка. Латинська Америка. Північна Америка. Австралія та Океанія.

ТЕМА 5

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОКТРИНИ СУЧАСНИХ РЕЛІГІЙ

Економіка та культура. Вплив релігійних цінностей на соціально-економічну поведінку.

Дар, багатство, бідність, труд, прибуток, заробіток на інші категорії культури в релігійних доктринах. Фінанси та релігії. Лихварство та накопичення в історії. Відносини до нього в релігійних доктринах. Причина добробуту та витоки багатства в трактуваннях релігійних доктрин. Вплив релігії на трудову етику та ділові якості.

Соціально-економічна доктрина християнства. Економічні категорії та святе писання церкви. Трудова етика. Соціально-економічна доктрина католицької церкви. Соціально-економічна доктрина католицизму. Економічна доктрина православної церкви. Система податків та християнські принципи справедливості та багатства.

Витоки соціально-економічної доктрини ісламу. Соціально-економічні установки в Корані та Суннах. Розвиток соціально-економічної доктрини в мусульманському праві. Мусульманський світ: економічна модель суспільства. Гроші в ісламі. Право та володіння. Відсоток та прибуток. Розподілення доходів. Механізм ісламських банків. «Ісламська альтернатива» політичного та соціально-економічного розвитку держав. Фінансовий вплив ісламу.

Тора про гроші та благодійність. Економічні принципи Іудаїзму. Іудаїзм про марнотратство свого та присвоєння чужого.

Буддійська етика в економічному розвитку. Мета багатства. Способи використання багатства. Буддійська економіка.

Неоконфуціанство в азіатській моделі розвитку. Джайнізм: бізнес не заради прибутку.

ТЕМА 6

ІЄРАРХІЇ ПРОСТОРОВИХ КОМПЛЕКСІВ: ТЕРИТОРІЯ ТА КОРДОНИ

Регіоналізація світу: історія та критерії виокремлення регіонів. Типологія та особливості «руху» регіональних кордонів. Поняття «регіон», «субрегіон», «макрорегіон», «адміністративний регіон», «проблемний регіон», «вільна економічна зона». Політичні блоки. Економічні союзи. Змішані блоки.

Основи територіальної організації суспільства. Поняття територіально-політичної системи. Ранги територіально-політичних систем. Поняття про «фактичні» та «юридичні» територіально-політичні системи. Поняття «місцезорозвиток» політичної системи. Ієрархія просторових комплексів.

Типології територіальних структур за розробками Я. Машбіца, В. Покшишевського, І. Герасимова, І. Маєргойза, Г. Лаппо.

Типи та функції кордонів та їх правові режими. Формально недержавні кордони. Офіційні державні кордони та принципи їх встановлення.

Макрорегіони світу. Критерії виокремлення макрорегіонів. Зміни конфігурації геополітичного простору глобального світу. Мезорегіони та політико-правовий критерій. Субрегіональний розподіл світу. Єврорегіони. Етнополітичні ареали. Поняття «буферні зони», «лімітрофи». Поняття «макрорегіон» в державній політиці адміністративно-територіального поділу.

Мультинаціональні функціональні утворення: політико-географічний контекст (транснаціональні корпорації, міжнародні організації, агломерації, світові міста, мегалополіси).

ТЕМА 7

ТИПИ ПОЛІТИКО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ. ОСНОВНІ ПЕРІОДИ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ КАРТИ СВІТУ.

СУЧАСНИЙ ПРОЦЕС КРАЇНОУТВОРЕННЯ.

Поняття «політико-територіального утворення» як одиниці політико-географічного простору з певними об'єктивно існуючими та взаємопов'язаними елементами політичної сфери (політичними та адміністративними кордонами, центрами управління, органами влади), які функціонують у межах визначеної території.

Чотири типи політико-територіальних утворень та їх особливості (держави, залежні території, спірні території та території Антарктики).

Основні періоди та етапи формування політичної карти світу. Еволюція принципів просторової організації людства.

Перші колоніальні імперії: територіальна система центр-периферійних відносин. Колонії, заморські території, мандатні території, підопічні території, протекторати, домініони, васалітети, кондомініуми в еволюції політичної карти світу.

Сучасні спірні території та їх статус. Статус Антарктиди і Антарктики.

Національний суверенітет та політичне самовизначення як підґрунтя до формування політико-територіальних просторів.

Територіальне кліважування та сучасний процес реструктуризації просторових систем. Динаміка розвитку політичної карти світу. Наукові оцінки та прогнози.

ТЕМА 8

ТИПОЛОГІЯ КРАЇН СВІТУ

(Класифікація країн за площею; чисельністю; формою правління та державного устрою; ідеологічною орієнтацією; формою державного режиму; політичною структурою; рівнем розвитку культури і техніки; рівнем соціально-економічного розвитку)

Показники для типології. Система міжнародних співставлень історико-політичних особливостей розвитку країн.

Соціально-економічні показники розвитку країн та регіонів світу. Чинники успішного соціально-економічного розвитку країн світу. Класифікації країн світу за рівнями: ВВП, ВНП, ВВП на душу населення, ВНП на душу населення, Індекс розвитку людського потенціалу) та ін. Авторські класифікації країн світу за соціально-економічними показниками. Високорозвинені країни світу – загальні риси та класифікація (Велика сімка. Велика «вісімка». Країни «переселенського капіталізму»). Країни із середнім рівнем розвитку. Економічно слабозвинуті країни. Територіальні стратегії долаття соціально-економічної «депресивності». Транснаціональні корпорації як нові геостратегічні суб'єкти. Глобальні транзитні та торговельні шляхи. Трудова міграція в процесах формування глобальної економіки. Геоелектронічна конкуренція країн світу.

Основні типи країн і регіонів світу. Класифікація країн за рівнем соціально-економічного розвитку та за типом народногосподарської спеціалізації у міжнародному поділі праці, класифікація країн за чисельністю населення, площею, за формою правління, за формою державного устрою. За ідеологічною орієнтацією, за формою державного режиму, за політичною структурою, за рівнем розвитку науки і техніки.

Класифікація країн за типом політико-адміністративного устрою (унітарні – прості та складні, федерації, конфедерації, регіоналістські держави, асоційовані державні утворення). Автономії: типи автономій та засоби конституційного закріплення.

Класифікації країн за релігійним різноманіттям, релігійною орієнтацією та рівнем релігійного та ідеологічного плюралізму.

Поняття «релігійний та ідеологічний плюралізм». Дифамаційні та антидифамаційні процеси. Секулярний розвиток ХХ століття та сучасний постсекуляризм у країнах Європи. Моделі державно-релігійних відносин: «теократична», «цезарепапістська», «папоцентристська», «клерикальна», «конкордатна», «партнерська» «синкретична», «симфонія влад», «симбіотично партнерська», «національної церкви», «державної церкви», «традиційної церкви», «конфронтаційна», «антагоністична», «плюралістична». Класифікація країн за рівнем ідеологічного плюралізму. Поняття «політичного режиму».

Класифікації політичних режимів. Авторитарні політичні режими в країнах світу: історія та сучасність. Тоталітарні режими в країнах світу: їх ідеологічне підґрунтя.

Поняття «форми політичного правління». «Республіканська» форма правління та її типи в історії та сучасності. Розподіл країн за формою республіканського типу правління. Феномен теократичних республік. Монархічна форма правління та її типи в історії та сучасності. Династії та династичні територіальні володіння в історії Європи. Історія держав як династичних володінь. Розподіл країн за монархічною формою правління. Феномен гібридних монархій.

Історія розвитку та падіння арабської ісламської джамахирії. Держави у складі Співдружності та визначення їх форм правління. Нетипові форми правління.

ТЕМА 9

ПРАВОВІ СИСТЕМИ СВІТУ: РОЗВИТОК, РЕГІОНАЛЬНА СВОЄРІДНІСТЬ ЗА ЗАСОБИ ВЗАЄМОДІЇ

Поняття порядку. Способи нормування поведінки в традиційних культурах. Звичаєве право. Кодифікація права. Державне право. Правова систем: поняття та класифікація. Поняття «юридична географія світу». Правовий плюралізм. Правовий нігілізм.

Способи нормування поведінки в традиційних культурах. Звичаєве право.

Характеристика основних правових систем сучасності. Континентальна система права. Романська система права. Германська система права. Англо-саксонська правова система.

Релігійні системи права. Християнське право. Ісламське право. Шаріат. Іудейське право. Галаха. Правові системи Східної Азії. Право в Китаї. Легізм. Право в Японії. Сучасні тенденції розвитку релігійних системи права.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II

ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ В МЕЖАХ ОКРЕМИХ ГЕОГРАФІЧНИХ СУБРЕГІОНІВ, РЕГІОНІВ, МАКРОРЕГІОНІВ.

ТЕМА 10

КРАЇНОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ СУБРЕГІОНІВ ЄВРОПИ

Джерельні витoki поняття «Європа». Європа як частина світу. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Європи. Проблема етногенезу європейських народів. Індоевропейська проблема. Міграційні процеси. Формування сучасного етнічного складу Європи. Антропологічна характеристика регіону. Характеристика господарсько-культурних типів. Особливості матеріальної і духовної культур. Лінгвістична характеристика народів Європи. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Європи. Проблеми історико-етнографічного районування Європи. Конфесійна характеристика народів Європи. Суспільний та сімейний устрій. Етнічні меншини та особливості їх розвитку. Сучасні етнічні процеси.

Особливості регіоноутворення. Країни Північної та Західної Європи. Політична карта Західної Європи. Система новітніх міжнародних відносин у Західній Європі. Європейський Союз як тип регіонального комплексного політико-географічного утворення за договірно-правовим критерієм. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн субрегіону. Соціально-економічне та господарчо-культурне описання країн регіону.

Країни Центральної, Південної та Східної Європи. Проблеми регіональних кордонів (19 суб'єктів). Дві версії: регіон обумовлений фактом (1) розміщення у трикутнику між морями – Чорним, Балтійським та Адріатичним, (2) розташовані між Росією як державою євразійською та Німеччиною як країною західноєвропейською. До цього переліку входять: *Латвійська Республіка, Литовська республіка, Республіка Албанія, Республіка Болгарія, Республіка Боснія та Герцеговина, Республіка Естонія, Республіка Македонія, Республіка Польща, Республіка Словенія, Республіка Хорватія, Румунія, Словацька Республіка, Союзна Республіка Югославія (Сербія і Черногорія), Туреччина, Угорська Республіка, Чеська Республіка, а також Республіка Білорусь, Республіка Молдова, Україна.* Загальна характеристика географічного розташування та природно-кліматичних умов. Ресурси та аграрно-промисловий розвиток.

Регіональні характеристики Центральної Європи. Динаміка відцентрової демократії у країнах регіону. Адміністративно-територіальні особливості розвитку країн.

Україна – південно-східна частина Європи. Етнолінгвістичний і конфесійний склад України та її загальні соціально-демографічні характеристики. Співвідношення глобальних та локальних традицій політичного розвитку країн регіону. Інституалізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи. Малі країни Центральної Європи.

ТЕМА 11

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН АЗІЇ ТА ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Джерельні витoki поняття «Азія». Азія як частина світу. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Азії.

Субрегіональний розвиток Азії. «Близький Схід» - від фр. «Proche orient» (Бахрейн, Єгипет, Ізраїль (і Палестіна), Іорданія, Ірак, Йемен, Катар, Кіпр, Кувейт, Ліван, ОАЕ, Оман, Саудівська Аравія, Сирія, Судан, Тирція), «Середній Схід» - від англ. «Middle east»- (Ті саме країни разом з Іраном та Афганістаном), «Південно-Західна Азія» (країни «Середнього Сходу» за виключенням Єгипту та Судану), Левант від іт. «Levante»-«Восток» (Сирія, Ліван, Палестіна), «Передня Азія» (країни від Босфору, Середземного та Червоного морей на Заході до Іранського

нагір'я на Сході) – термін, що є ідентичним терміну «Ближній Схід» за виключенням Кіпру та двох Африканських країн. Середній Схід та арабські країни Північної Африки утворюють єдиний культурно-географічний регіон – «Арабський Схід». Субрегіон «Машрік» (Країни Східного Середземномор'я, Аравійські монархії) – 13 арабських країн та держава Ізраїль. Антропологічний, демографічний, лінгвістичний, конфесійний склад населення субрегіону. Субрегіон Магриб (араб. «Захід»): Алжир, Марокко Туніс, Мавританія, Лівія; країни «Південної Азії», країни «Східної Азії»; країни «Південно-Східної Азії». Поняття «Північна Азія». Російська Федерація: етнолінгвістичні та адміністративно-територіальні особливості державно-політичного устрою. Народи Сибіру та Європейської частини РФ. Фізико-географічне районування території Росії (Арктичні острова, Фенноскандія, Східно-Європейська рівнина, Прикаспійська країна, Кавказська гірська країна, Уральські гори, Західна Сибір, Середня Сибір, Алтає-Саянська Горна країна, Горна країна Прибайкалля та Забайкалля, Даурська країна, Північно-Східна Сибір, Амурсько-Сахалінська країна, Північно-Тихоокеанська країна)

Проблема етногенезу народів країн Азії. Антропологічна характеристика субрегіонів Азії. Етнічні групи, народи Азії. Демографічна ситуація в Азії.

Лінгвістична характеристика народів Азії. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Азії. Проблеми історико-етнографічного районування Азії. Конфесійна характеристика народів Азії.

Класифікація країн Азії за політичними критеріями (форма правління, форми територіального устрою, політичні режими). Малі країни Азії: особливості розвитку та статусу. Квазідержавні утворення та спірні території. Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Азії. Економічний розвиток та його потенціал в країнах Азії.

Регіональні комплексні угруповання країн Азії. Регіональні галузеві угруповання країн Азії. Міжнародні організації як форми консолідації країн Азії.

Співробітництво України та країн Азії.

ТЕМА 12

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН АФРИКИ ТА ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Джерельні витоки поняття «Африка». Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Африки. Особливості етнокультурного процесу на континенті. Етноісторичний розподіл Африки на Афразію, Тропічну і Південну Африку. Субрегіональний розподіл Африки.

Антропологічний склад населення. Антропогенетичні процеси на континенті. Європеоїди. Негроїди. Ефіопська, бушменська та пігмейська малі раси. Расовий склад Мадагаскару.

Етногенез народів Південної Африки та Мадагаскару. Народи банту. Бушмени і готтентоти. Малагасійці. Африканери. Етнолінгвістичний склад населення. Афразійські мови. Африканські мови.

Класифікація і розселення народів Тропічної Африки. Нігеро-кордофанська і ніло-сахарська лінгвістичні групи: особливості та споріднені групи. Матеріальна і духовна культура. Релігійне різноманіття в країнах Африки. Племянні культури. Демографічні особливості країн континенту. Соціальна організація в країнах континенту. Економічний розвиток країн Африки. Етнічні проблеми та трибалізм. Апартеїд, сегрегація, етніцид, геноцид в Африці.

Формування політичної карти Африки. Африканські цивілізації. Колоніальні володіння європейських держав. Проблеми державних кордонів африканських країн. Особливості політико-правового та конституційного розвитку африканських країн. Військові режими в країнах Африки. Регіональні комплексні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в Африці. Етапи розвитку Африканського Союзу. Міжнародні організації як форми консолідації країн Африки. Співробітництво України та країн Африки.

ТЕМА 13

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН МАКРОРЕГІОНІВ «ПІВНІЧНА АМЕРИКА» ТА «ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА»

Макрорегіон «Північна Америка»: географічне розташування та стан соціально-економічного розвитку. Історичні особливості формування макрорегіону. Системи економічної та міждержавної взаємодії. Етнічний, лінгвістичний та релігійний склад країн регіону. Політико-правовий розвиток США та Канади.

Сучасний адміністративний устрій та форма політичного правління в країнах регіону. США: історія, населення, культура та політика. Державний устрій США. Головні економічні райони та групи штатів у США. Економічна карта США Розташування населення по штатах та містам. Афроамериканці та проблема расизму. Форма та система політичного правління США. Канада: економічна та соціокультурна характеристика. Етнічний склад населення Канади. Українська діаспора у Канаді. Загальна характеристика господарства. Постфордизм як новітня форма організації виробництва.

Латинська Америка та її субрегіони: субрегіон Мезоамерики (включає регіон країн центрально-американської материкової зони та регіон Карибського басейну), Південної Америки (включає субрегіони: Андських країн (Венесуела, Колумбія, Еквадор, Перу, Болівія, Чилі), Ла-Платських країн (Аргентина, Уругвай, Парагвай, Бразилія). Крім того, Аргентина, Уругвай, Парагвай та Чилі об'єднують в субрегіон Південний конус.

Характеристика регіонів та субрегіонів Латинської Америки. Історичні умови регіоноутворення. Етнічний, лінгвістичний та конфесійний склад населення країн Латинської Америки. Економічна та соціокультурна характеристика країн Латинської Америки. Особливості політичного та правового розвитку країн субрегіонів.

Політична карта Латинської Америки під час колоніалізму. Латиноамериканська культура: загальне та особливе. Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн Латинської Америки.

Регіональні комплексні та галузеві політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах західної півкулі. Міжнародні організації як форми консолідації країн західної півкулі. Співробітництво України та країн західної півкулі.

ТЕМА 14

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН МАКРОРЕГІОНУ «АВСТРАЛІЯ І ОКЕАНІЯ»

Макрорегіон «Австралія та Океанія». Історичні особливості заселення та регіоноутворення. Субрегіони Австралія і Тасманія, Полінезія, Меланезія та Мікронезія.

Теорії походження корінного населення Австралії та Тасманії. Напрямки заселення Океанії. Походження народів. Австролоїдна раса і її місце в антропологічній класифікації народів світу. Загальна характеристика населення: антропологічний, етнічний, релігійний, лінгвістичний аналіз країн та територій макрорегіону «Австралія та Океанія». Етнодемографічні процеси у регіоні. Характеристика мовної ситуації.

Місцеві традиційні культури у народів Океанії. Рівень економічного та культурного розвитку. Господарство корінного населення. Матеріальна культура. Соціальна організація. Колонізація та деколонізація країн макрорегіону «Австралія та Океанія». Доля корінного населення. Особливості сучасного політичного устрою країн макрорегіону «Австралія та Океанія». Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

Регіональні політико-географічні утворення за договірно-правовим критерієм в країнах макрорегіону «Австралія та Океанія». Міжнародні організації як форми консолідації країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

Співробітництво України та країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
лек		сем	інд	ср	
МОДУЛЬ 1					
Змістовний модуль 1.					
Теоретичні та методологічні основи курсу «країнознавство». Формування сучасної картини світу. Класифікації народів та країн.					
Тема 1. Вступ до курсу «країнознавство»: завдання, об’єкт, предмет, зв’язок з іншими науками. Географічні теорії. Методи дослідження.	6	1	1	1	2
Тема 2. Демографічні процеси в світі: історія, сучасні фактори демографічного розвитку	9	1	2	1	4
Тема 3. Демографічна політика: поняття, типи, етнокультурні особливості, національні стратегії	10	2	2	1	2
Тема 4. Класифікації населення планети: антропологічна, етнолінгвістична, релігійна, господарсько-культурна.	8	2	2	1	2
Тема 5. Соціально-економічні доктрини сучасних релігій	11	2	1	4	2
Тема 6. Ієрархії просторових комплексів: територія і кордони.	8	2	2	1	2
Тема 7. Типи політико-територіальних утворень. Етапи формування політичної карти світу. Сучасний процес країноутворення. Політико-економічні союзи та блоки	12	4	4	1	2
Тема 8. Типологія країн світу	10	4	2	1	2
Тема 9.Правові системи світу: розвиток, регіональна своєрідність за засоби взаємодії.	8	2	2	1	2
Разом за змістовим модулем 1	72	20	20	12	20
Змістовий модуль 2.					
Особливості регіональних систем в межах окремих географічних субрегіонів, регіонів, макрорегіонів					
Тема 10. Країнознавчий аналіз субрегіонів Європи	6	2	2		2
Тема 11. Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації	6	2	2		2
Тема 12. Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації	6	2	2		2
Тема 13. Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка»	6	2	2		2
Тема 14. Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»	6	2	2		2
Разом за змістовим модулем 2	30	10	10	-	10
Усього годин	102	30	30	12	30
МОДУЛЬ 2					
ІНДЗ			-		-
№ 1.				10	
№2.				4	
№ 3				4	
Усього годин	120	30	30	30	30

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Демографічні процеси в світі: історія, сучасні фактори демографічного розвитку. Демографічна політика + індивідуальна доповідь	2
2	Населення світу: класифікації та типологія країн + індивідуальні описи	4
3	Ієрархії просторових комплексів Та політична карта світу. Базові поняття. Територія і кордони	4
4	Колоніальні імперії та їх вплив на регіоноутворення (ІНДЗ)	4
5	Типи політико-територіальних утворень. Основні періоди та етапи формування політичної карти світу. Сучасний процес країноутворення. Політико-економічні союзи та блоки.	4
6	Юридична географія в країнознавчому аналізі	2
7	Країнознавчий аналіз субрегіонів Європи	2
8	Особливості розвитку країн Азії та процеси соціально-економічної та політичної консолідації	2
9	Особливості розвитку країн Африки та процеси соціально-економічної та політичної консолідації	2
10	Особливості розвитку країн макрорегіонів «Північна Америка» та «Латинська Америка»	2
11	Особливості розвитку країн макрорегіону «Австралія і Океанія»	2
	Разом	30

ПИТАННЯ ТА НАВЧАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАР 1 СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ. ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА

Питання до розгляду:

1. Демографічні процеси: основні поняття, складові, фактори впливу.
2. Відтворення населення: історичні типи. Демографічні революції. Демографічний перехід.
3. Населення світу: загальна характеристика, сучасні тенденції.
4. Міграційні процеси: історія та сучасність.
  - a. Розселення людини на етапах антропогенезу. Первісні міграції. Міжконтинентальні міграції.
  - b. Великі переселення народів. Давні імперії
  - c. Хрестові походи. Географічні відкриття
  - d. Колоніалізм.
  - e. Сучасні міграції: основні напрями.
5. Етнічні фактори демографічних процесів (Природні та господарчі фактори впливу на демографічні процеси. Етнокультурні традиції репродуктивної поведінки. Культурно-специфічні фактори впливу на тривалість життя.)
6. Вплив релігійних ідеологій на демографічну поведінку. (шлюбність, народжуваність, дітність, старість...) (**індивідуальне завдання №1**)
7. Демографічна політика: поняття, типи, етнокультурні особливості, національні стратегії
8. Демографічна політика країн світу (**індивідуальна доповідь**)

Доповіді – презентації:

- ❖ *Сімейно-шлюбні традиції народів світу.*
- ❖ *Релігійні норми шлюбних відносин.*
- ❖ *«Етнічні» хвороби та «етнічні» ліки.*
- ❖ *Другий шлюб: етнокультурні особливості.*
- ❖ *Етноконфесійні особливості у відношенні до самогубства.*
- ❖ *Етноспецифічні практики зміни свідомості.*
- ❖ *Практика розвитку сучасних діаспор.*

Література:

- Вовк О. Демографічна політика як напрям дослідження політології. *Політологічні записки: Збірник наукових праць*. Вип. 1. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2012. С. 282-290;
- Дністрянський М. С. Демогеографічні та геокультурні чинники трансформації геополітичного світоустрою. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. №8. 2011. С. 95 – 101;
- Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of European Union. 2010. P.1 – 141;
- Монье А. Население Европы: 1950-2050. Население и общество (*Инф. Бюллетень Центра демографии и экологии человека Ин-та народохозяйственного прогнозирования РАН*). 2000 – июль № 46. С. 33-36;
- Пределы роста : доклад по проекту Римского Клуба «Сложное положение человечества» / Д.Х. Мидоуз, Д.Л. Мидоуз, Й. Рэндерс и др. ; Пер. с англ.; 2-е изд.]. М. : Изд-во МГУ, 1991. 207 с.;

- Валентей Д.И. Демографическая политика: современное состояние и перспективы / Валентей Д.И., Елизаров В.В., Кваша А.Я. *Теоретические проблемы формирования и развития единого народнохозяйственного комплекса*. Под ред В.Н. Черковца . М.: Изд-во МГУ, 1985. 184 с. ;
- Вишневский А. Г. Демографическая революция. Режис доступу: http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund09.html
- Вишневский А. Демография и традиция. *Демоскоп* № 473. 2011. С. 15-284
- Кваша А. Я. О некоторых инструментах демографической политики. Режим доступу: http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund03.html;
- Денисенко М.Б., Ионцев В.А., Хорев Б.С. Миграциология. М.: МГУ, 1989. 96 с.;
- Казьмина О.Б., Пучков П.И. Основы этнодемографии. М., 1994. 253 с.;
- Карлсон А. Шведский эксперимент в демографической политике: Гуннар и Альва Мюрдали и межвоенный кризис народонаселения. Перевод с англ. М., 2009. 312 с. Режис доступу: <http://demoscope.ru/weekly/2012/0509/biblio01.php>
- Кайлова О.В. Опыт семейной политики в странах Европейского Союза: система родительских отпусков. *Политика народонаселения: настоящее и будущее*. : сб-к докладов. М., 2005. С. 15–20.
- Зубченко Л.А. Семейная политика Франции. *Государственная семейная политика европейских стран. Актуальные проблемы Европы.*: сборник науч. трудов / РАН ИНИОН. Ред. Кол.: Т.Г. Пархалина (гл. ред.) и др. М.: ИНИОН, 2009. Вып. 2. С. 72-92;
- Волинець Л.С. Демографічна політика України в період становлення державності : автореф. дис...канд. політ. Наук на здобуття наук. Ступеня канд. політ. Наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Л.С, Волинець. Одеса, 1997. 18 с.;
- Демографічна ситуація в Україні 2014 р. за даними офіційного сайту Державного комітету статистики України / Держ. Ком статистики України: ред О.Н. Осауленко. Експрес–випуск від 16.06.2014. №124/0/10.2вн-14. Режим доступу:<http://www.ukrstat.gov.ua/>;
- Демографічні перспективи України: 2000-2075 роки / [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Позняк О.В., Шевчук П.Є., Шишкін В.С.]. *Зайнятість та ринок праці: Міжвід. наук. зб.* К.: РВПС України НАН України. 1999. Вип. 11. С. 126-141.

СЕМІНАР 2

НАСЕЛЕННЯ СВІТУ: КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ТИПОЛОГІЯ КРАЇН

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ СВІТУ

Питання до розгляду:

1. Класифікація народів світу: проблеми, критерії, показники (загальний огляд)
2. Антропологічна класифікація народів світу.
  - a. Великі раси та малі раси: проблеми походження, розселення.
  - b. Перехідні / контактні раси: формування та розселення (*уральсько-лапаноїдна, туранська, малайська, дравідійська, ефіопська, ін..*)
  - c. Змішані раси. Проблеми расових міксацій.
3. Конфесійна класифікація.
  - a. Первісні вірування: принципи пояснення світу
  - b. Локальні (етнічні релігії): етноконфесійна характеристика
  - c. Регіональні релігії: особливості розповсюдження.
  - d. Світові релігії (буддизм, християнство, іслам): історія формування та принципи розширення.
  - e. Структура світових релігійних систем.
  - f. Поняття «аврамістичні релігії», «дхармічні релігії»

4. Мовна класифікація народів світу: генеологічна та морфологічна
  - a. Теорія ностратичної мови. Глотохронологія – історія методу
  - b. Поняття «мовної ситуації»: критерії аналізу. Аналіз мовної ситуації в регіонах. Причини динаміки
  - c. Штучні та гібридні мови в сучасному світі.

Індивідуальні завдання:

- 1). (обов'язкова) Карта з описом розповсюдження піджинів (креольських мов). (за вибором лексичної основи)
- 2). (за бажанням) Карта з описом мінорітальних мов Європи.
5. Географічна класифікація (за різними критеріями)
6. Вміти надавати синхронний опис регіонів світу за використанням класифікацій народів світу та типології країн. **(підготовка до індивідуальної доповіді усної або письмової)**
7. Монархії як форма державного правління: поняття та форми (теократична, абсолютна, обмежена, дуалістична, конституційна, парламентська).
8. Республіка як форма державного правління. Парламентська республіка. Змішана республіка.
9. Унітарні держави: види, форми організації (прості та складні форми).
10. Федеративні держави: форми організації (договорні та конституційні, симетричні та асиметричні)

Самостійна робота:

1. Типологія країн світу (складення синхронного опису за вибором)
  - за площею та за чисельністю.
  - за формою правління.
  - за формою державного устрою.
  - за ідеологічною орієнтацією та за формою державного режиму.
  - за політичною структурою.
  - за рівнем розвитку культури і техніки.
  - за рівнем соціально-економічного розвитку.
2. Характеристика бінарних країн світу: презентація регіональних рис (із застосування картографування)
3. Зображення та характеристика транзитних регіонів: особливості розвитку

Доповіді:

- ❖ Гіпотезі індоєвропейської (арійської) прабатьківщини (археологічні, лінгвістичні, антропологічні, ін.) (бажано з презентацією)
- ❖ Сучасні локальні релігійні системи (синтоїзм, бон, індуїзм, іудаїзм, ін..) (бажано з презентацією)
- ❖ Тонові мови: поняття, особливості, розповсюдження. (бажано з картами розповсюдження)
- ❖ Історія писемності. Види писемності. (бажано з презентацією)
- ❖ Сакральні тексти в аврамістичних релігіях: спільне та особливе.
- ❖ Теократичні монархії: християнські, мусульманські, буддистські.
- ❖ Монархія в ОАЄ: особливості організації влади. Вибори монарха.
- ❖ Особливості монархії в Японії. Сакралізація імператора.
- ❖ Конфедерації в історії та в сучасності. Особливості територіальної організації Боснії та Герцеговини.
- ❖ Поняття «регіональна держава» Особливості територіальної організації Іспанії.
- ❖ Асиметричні федерації. Форми організації та приклади.

- ❖ *Квазідержавні утворення (ліги, унії, кондомініуми, конституціональна регіоналізація, конституційне самоврядування)*
- ❖ *Протекторат Франції та Іспанії над Андорой: історія та сучасність.*

Доповіді -презентації

- ❖ *Історія монархічних родин (презентація)*
- ❖ *Автономія: історія формування, наявні типи та сучасні тенденції розвитку.*
- ❖ *Абсолютні монархії сучасності: розташування та особливості врядування.*

Література

- Бабурин С.Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы. М.: Изд. МГУ, 1997. 480 с.;
- Платонов Ю.П. Народы мира в зеркале геополитики. СПб, 2000. 432 с.;
- Пучков П.И. Современная география религий. М.: Наука, 1975. 184 с.;
- Социально-экономическая география зарубежного мира. Ред В.Вольского М., 1998. 592 с.;
- Лобжанидзе А.А., Горохов С.А., Заяц Д.В. Этногеография и география религий. М.: издательский центр «Академия», 2005. 176 с.;
- Трохимчук С.В., Федунь О.В. Політична географія світу. Навчальний посібник. Київ.: Знання, 2007. 422 с.;
- Дністрянський М.С. Типологія держав світу за етнонаціональним складом населення та характером територіальних етнополітичних відносин. Український географічний журнал. № 4. 2002. С. 46 – 49;
- Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. Л.: Світ, 2000. 310 с.
- Економіка зарубіжних країн: Навчальний посібник. Ред.Ю.Г.Козака, В.В.Ковалевського, К.І. Ржепішевського. К.: ЦУЛ, 2003. 352 с.;
- Зінько С. Іслам в сучасній світовій політиці. Л.: Простір-М, 2005. 276 с.
- Троян С.С. Порівняльні політичні системи сучасності (терміни, поняття, категорії). Навчальний посібник. К., 2001. 73 с.;
- Шаповал В. Державний лад країн світу. Довідник. К.: Центр правничих студій, 1999. 320 с.
- Юрківський В.М. Регіональна економіка і соціальна географія. Зарубіжні країни. К., 2000. 416 с.

Практична робота: Відображення розподілу країн світу на Північ та Південь по лінії Брандта (розподіл країн по рівню ВВП на душу населення. Визначення альтернативних структурно-логічних схем щодо існування світо-економік).

СЕМІНАР 3 ІЄРАРХІЇ ПРОСТОРОВИХ КОМПЛЕКСІВ ТА ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ. ТЕРИТОРІЯ І КОРДОНИ

Питання до розгляду:

1. Теоретичні підходи та практика регіоноутворення світу.
2. Світові системи (мінісистеми, світові імперії, світові економіки, транскордонні простори)

Доповіді:

- ❖ *Типи державних кордонів в контексті розвитку транскордонного співробітництва.*
- ❖ *Типології територіальних структур за розробками І.М. Маєргойза, Г.М. Лаппо.*
- ❖ *Теорія світових систем І. Валерстайна.*

- ❖ *Просторова структура світової економіки (ядро, периферія, полупериферія, буферні зони) у модулі Кондрат'єва –Уолерстайна.*
- ❖ *Політичний простір в теорії С. Роккана.*
- ❖ *Принципи територіальної цілісності, недоторканості і суверенітету у сучасному міжнародному праві та їх співвідношення із принципом права націй на самовизначення.*
- ❖ *Єврорегіони та єврорайони як нові форми територіально-економічних та територіально-політичних утворень*

3. Етапи формування політичної карти світу.

- Давні цивілізації та їх вплив на розвиток світової системи (поняття цивілізації, створення регіональних систем господарювання, культурний обмін та контакти)
- Давні та середньовічні системи торгівельних відносин (локалізація, особливості організації і функціонування, вплив на формування регіональних систем)
- Перші регіональні світові системи: поняття, чинники формування, специфіка організації і причини розпаду.
- Поняття «базових» і «транзитних регіонів». Поняття «торгової» «містської», «землеробської цивілізації» та ін..

Доповіді

(за бажанням – презентації):

- ❖ *Історія доместикації рослин та тварин (вплив на формування базових регіонів світу)*
- ❖ *Іригаційні системи давніх цивілізацій – вплив на формування соціальних і владних структур (азіатський засіб виробництва)*
- ❖ *Історія картографії (починаючи з первісних карт, арабські, грецькі, європейські, та ін.. Специфіка сучасних карт світу)*
- ❖ *Локальні календарні системи (категорія «часу» в культурах). Проблема «узгодження» календарних систем сучасності.*
- ❖ *Торгівельні союзи Європи: Ганзейський, Швабський, Італійські міста (особливості організації, вплив на сучасність)*
- ❖ *Роль Ордену Тамплієрів в історії банківської системи Європи.*
- ❖ *Географічні відкриття – зміни в системі торгівельних потоків.*

Індивідуальні завдання:

1. Давні цивілізації: локалізація, культура та вплив на сучасний розвиток. (до 10 бал)

2. Торгівельні системи давніх цивілізацій (характеристика торгівельних шляхів, системи регіональної кооперації, система міри та ваги, наявність правил торгівлі і інституту посередників в торгівлі (купці, фінансисти, караванники та ін.) (до 10 бал)

Практична робота:

1. Реконструкція історії функціонування найважливіших транспортних коридорів певного регіону з ґрунтовним описом і картою (до 10 балів)

2. Визначення процедури встановлення офіційних кордонів.

Визначення статусу та типу українських кордонів по всьому периметрі державної території (розробка картографічної роботи) (до 10 балів)

Література:

- Антонов М.Ф. Джамахирия каквизов каптадизму и псевдосоциализму. *От лжекапитализма к тоталитаризму!*, Мир в XXI веке. М, 2008, 592 с.;

- Арановский К. В. Государственное право зарубежных стран: учеб. для вузов. 3-е изд., перераб. и доп. М. : ФОРУМ ИНФРА, 2001. 486 с.;
- Арановский К. Государственное право зарубежных стран. М.: Форум, 2000. 488 с.;
- Бабурин С.Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы. М.: Изд. МГУ., 1997. 480 с.;
- Березовский И. Некоторые проблемы территориального верховенства. Пер. с польск. М.: Иностр. лит-ра, 1961 202 с.;
- Воскресенский Ю. В. Понятие формы правления и критерии её различия. *Держава і право : Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр.* К., 2002. Вип. 15. С. 178–185;
- Головатый С.П. 200-мильная экономическая полоса в Мировом Океане. К.: Наукова думка, 1984. 167 с.;
- Киценко Д.М. Международно-правовой статус коренных народов. К, 2003. 18 с.;
- Ковалев А. Самоопределение и экономическая независимость народов. М., 1988. 135 с.;
- Лісничий В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн. Харків: Торнадо, 2001. 352 с.;
- Процюк, І. В. Класифікація форм державного правління. *Проблеми законності.* Вип. 107. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 3-13;
- Процюк, І. В. Форма державного правління: поняття і сутність. *Проблеми законності.* Вип. 106. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. С. 7-17;
- Романов В.А. Принцип самоопределения и территориальная целостность государств. *Дипломатический вестник.* 2000. №9. С. 65-71;
- Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: Інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с.;
- Сапронова М.С. Арабский Восток : власть и конституции. М, 2001. 216 с.;
- Социально-экономическая география зарубежного мира. Под ред В. Вольского. М., 1998. 592 с.
- Столяров И. В. Введение к системной морфологии государства. *Государство и право.* 2003. № 8. С. 10-18;
- Терещук М. М., Долгий О. А. Форми державного правління: історико-правовий аспект. *Вісник Закарпатського національного університету: Юридичні науки.* 2011. № 1. С. 70-76;
- Тимченко Л.Д. Правопреемство государств. Опыт конца XX ст. Харьков, 1999. 116 с. ;
- Троян С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навч. посіб. К.: НМЦВО, 2003. 266 с.;
- Чиркин В. Е. Конституционное право зарубежных стран: Учебник. М.: Юрист, 1997. 567с.;
- Шаповал В. М. Державний лад країн світу. К.: УЦПС, 1999. 320 с.;
- Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: Підруч. К.: АртЕК; Вища шк., 1997. 262 с.;
- Шенгенские соглашения между правительствами государств Экономического Союза о постепенной отмене проверок на общих границах. М: Профобразование, 2000. 191 с.;
- Эндрейн Ч. Ф. Сравнительный анализ политических систем: Пер. с англ. М.: Весь мир, 2000. 320 с.;
- Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. К., 2000. 416 с.

СЕМІНАР 4

КОЛОНІАЛЬНІ ІМПЕРІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕГІОНОУТВОРЕННЯ (ІНДЗ)

Питання до розгляду:

1. Роль рабовласницьких імперських утворень в процесі регіоналізації світу. (*Перська імперія, Грецька імперія, Римська імперія, та інші*)
2. Формування макрорегіонів в Південній та Східній Азії
3. Формування регіональних цивілізацій та макрорегіонів світу в феодальну епоху. (*Китайська імперія, Монгольська імперія, Візантійська імперія, Франкська імперія, Імперія Великої Германської Нації, Арабська імперія, Османська імперія, та інші*)
4. Епоха колоніалізму. Колоніальні імперії та їх регіоноутворюючий потенціал. Деколонізація. (*Іспанська та Португальська імперії, Імперія Великобританії, Французька імперія, Голландська імперія, Німецька імперія, Данська імперія, Японська імперія, Американська імперія, Італійська імперія, та інші*)
5. Європейські континентальні імперії (Французька імперія Наполеона, Російська імперія, Австрійська імперія, та інші)
6. Сучасні нео-імперії. Особливості організації (окрема доповідь)

Індивідуальне завдання. Підготовка обов'язкової доповіді-презентації «Колоніальні імперії та їх вплив на регіоноутворення»

План презентації:

1. Формування ядра імперії.
2. Зародження імперського принципу розвитку та його обґрунтування
3. Розростання імперії: етапи та способи прирощування територій. (кожний етап супроводжується картами)
4. Засоби управління, адміністративно-територіальна структура імперії, статуси територій. (карти + схеми системи управління)
5. Імперська культура. Етап культурної експансії. Економіка. (розповсюдження релігій, мови, систем комунікацій, тощо...)
6. Криза і етапи розпаду імперії (кожний етап підтверджується картою...або схемами)
7. Постімперський період (сучасна політична карта із нанесеними кордонами максимального розширення імперії з наданням характеристики «залишків» імперської спадщини) /// або нео-імперська структура як форма «співдружності» колоній із метрополіями

СЕМІНАР 5

ТИПИ ПОЛІТИКО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ СУЧАСНИЙ ПРОЦЕС КРАЇНОУТВОРЕННЯ

Питання до розгляду:

1. Історичні етапи розвитку політичної карти світу.
Доповіді:
  - ❖ Політична карта світу в різних країнах: способи зображення.
  - ❖ Наслідки колоніалізму в Африці. Територіальні спори.
  - ❖ Становлення та тенденції розвитку європейського політико-правового простору.
2. Сучасний процес країноутворення: право націй на самовизначення. Акти міжнародно-правового визнання.

Доповіді:

- ❖ Міжнародно-правовий статус корінних народів та проблема територіального верховенства;
- ❖ Недержавні нації: поняття, сучасна інституалізація (наприклад: діяльність Організації нації та народів, що не мають представництва);
- ❖ Міжнародна опіка та міжнародна безпека.

3. Державна територія: поняття, особливості. Державний суверенітет.

Доповіді:

- ❖ Віртуальні держави сучасності.
- ❖ Транзитні та транспортні коридори: режими.

4. Типи та функції кордонів. Процедура встановлення офіційних кордонів.

Доповіді:

- ❖ Лімологія: традиційні підходи та методи географічних досліджень державних кордонів.
- ❖ Незвичні державні кордони та історія їх проведення.
- ❖ Статус українських кордонів в контексті територіальних спорів.

5. Статус Антарктики та Антарктиди.

Доповідь:

- ❖ Теориторіальні спори в Антарктиці.

6. Міжнародно-правовий режим річок, проток та каналів.

7. Міжнародно-правовий режим відкритого моря та континентального шельфу.

8. Статус «залежна територія» та сучасні різновиди залежної території.

9. Сучасні типи спірних територій.

Індивідуальна робота обов'язкова:

1). Карта на опис невизнаних та частково-визнаних державних утворень світу + реконструкція та доповідь про одну з невизнаних держав світу з картами.

2). Карта та опис спірних територій + реконструкція та доповідь одного з спорів з викладенням позиції сторін.

Література:

- Клименко Б.М, Мирное разрешение территориальных споров. М.: Межд. Отношения, 1982. 183 с
- Романов В.А. Принцип самоопределения и территориальная целостность государств. *Дипломатический вестник*. 2000. №9. С. 65-71.
- Волова Л.И. Принцип территориальной целостности и неприкосновенности в современном международном праве. – Ростов н/Д.: Изд. Ростов. Ун-та, 1981. 192 с
- Волова Л.И. Плебисцит в международном праве (территориальные споры). М.: МО., 1972. 152 с.
- Тимченко Л.Д. Правопреемство государств. Опыт конца XX ст. Харьков, 1999. 116 с.
- Дністрянський М. С. Територіально-політичні конфлікти в сучасному світі: причини виникнення, особливості поширення, перспективи профілактики. *Країнознавство: Зб. наук. Праць*; Вип. 1. К.: КиМУ, 2011, С. 66 – 79;
- Неменский О. Независимость Косово и балканизация Центральной Европы. 2000. Режим доступа: <http://www.apn.ru/publications/article19437.htm>
- Искендеров П.А. «Великая Албания»: теория и практика. *Вопросы истории*. 2012. № 1. С. 31-46;
- Гуськова Е. Ю. Албанский фактор кризиса в бывшей Югославии. Политика двойных стандартов международных организаций. *Аналитические записки*. 2006. №18. С. 67– 90;

- Колосов В.А. Конфликт между Молдовой и Приднестровьем: история, причины и перспективы. *География*, 2000. № 39. С. 4-94
- Колосов В.А., Криндач А.Д. Российско-украинское пограничье (южная часть): идентичность и современная ситуация / Приграничные районы и приграничное сотрудничество. Под ред. Л.Б.Вардомского. М.: ИМЭПИ РАН, 2000. С. 95-121;
- Черненко Т.В. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанціюванню від України. *Стратегічні пріоритети*. № 3 (32). 2014. С. 52-61;
- Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua>;
- Журженко Т. Українсько-російський кордон як культурний і політичний конструкт. *Українсько-російське пограниччя: формування соціального та культурного простору в історії та в сучасній політиці*. Семінар, м. Харків, 11 квітня 2003 р. С. 9. Режим доступу: http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/seminars/materials/2003_04_11.pdf;
- Мокляк Н. Н., Перепелица Г.Н., Фареник С. А. Феномен военно-политического конфликта в современной этнополитической ситуации. К., 1995. 160 с. ;
- Перепелица Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. К.: НІСД, 2003. 432 с.;
- Синюгин О.А. Межгосударственные территориальные конфликты в Южно- Китайском море. *Проблемы геоконфликтологии*. Т. 1. Под ред. Н.С. Мироненко. М.: Пресс-Соло, 2004. С. 137-150;
- Клименко Б.М. Мирное разрешение территориальных споров. М.: Межд. отн., 1982. 183с.;
- Подоплёкин А. Арктика как объект геополитических интересов неарктических государств. 2015. Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/arktika-kak-obekt-geopoliticheskikh-interesov-nearkticheskikh-gosudarstv>;
- Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркумполярных стран (2014)/ Павленко В.И., Подоплёкин А.О., Куценко С.Ю. *Арктика: экология и экономика*. №4 (16). 2014. UR Режим доступу: [http://www.ibrae.ac.ru/docs/4\(16\)/086_092_ARKTIKA_4\(16\)_12_2014.pdf](http://www.ibrae.ac.ru/docs/4(16)/086_092_ARKTIKA_4(16)_12_2014.pdf);
- Фененко А. Международное соперничество за освоение общих пространств. *Міжнародні процеси*. Режим доступу: <http://www.intertrends.ru/twenty-second/003.htm>
- Лазарева Т. Китай спешит к разделу арктического пирога. Режим доступу: atrinfo.ru/commentary/pie.html ;
- Стратегии иностранных государств в Арктике. Режим доступу: <http://russiancouncil.ru/common/upload/Arctic%20Anthology%20Vol%201-2.pdf>
- Лабетская Е.О. Трансарктика в контексте российских приоритетов. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 2. С. 106-114;
- Перегудов С.М. Семенов И.С. Референдум о независимости Шотландии и проблемы британской государственности. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 3. С. 64-76;
- Яшлавский А.Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 10. С.93-104;
- Ланда Р.Г. Исламизм и арабская весна. *Восток* 2014. № 1;
- Шаумян Т. Л. Индийско-китайские отношения как фактор международной стабильности. *Индия в глобальной политике*. Москва, 2003. С. 49-65;
- Севостьянова Н. Про питання про сутність територіальних спорів та їх видів. Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/05/24.pdf>;
- Мажар Л. С. Азовсько-керченське розмежування (делімітація). *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 7. С. 54-58;

- Мажар Л. С. Використання суднового ходу Дунай—Чорне море через гирло Бистре: міжнародний спір чи ситуація. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наукових праць. К. : Ін-т між. відносин Київ, 2011. Вип. 99. Ч. II. С. 149-154;
- Мажар Л. С. Поняття міжнародного спору в сучасному міжнародному морському праві. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право* : наук. журнал. 2010. № 3. С. 144-148.
- Мажар Л. С. Позиції України та Румунії щодо морської делімітації в Чорному морі. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 8. С. 125-129.
- Мажар Л. С. Чорноморські протоки Босфор і Дарданелли: міжнародні морські спори з приводу їх використання. *Актуальні проблеми міжнародних відносин* : зб. наукових праць. К.: Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту ім.Т.Шевченка, 2011. Вип. 101. Ч. I. С. 157-161.
- Спорные и зависимые территории мира. 2015. Географическая энциклопедия стран мира. Режим доступа: http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php
- Спорные части мира. Агентство «Вести-репортер». 2015. Режим доступ: <http://reporter.vesti-ukr.com/art/y2014/n18/8972-spornye-chasti-mira.html#.VOsu8PmsXTo>

СЕМІНАР 6

ЮРИДИЧНА ГЕОГРАФІЯ В КРАЇНОЗНАВЧОМУ АНАЛІЗІ

Питання до розгляду:

1. Поняття звичаю, звичаєве право. Правові традиції
2. Етапи правової історії людства.
3. Релігійні правові норми (Аврамістичні релігії: христіанство, іслам, іудаїзм)
4. Традиційні системи права: японська, китайська, саксонська, словянська та ін.
5. Сучасні сім'ї права та їх особливості (англо-саксонська, романо-германська та ін.)
6. Поняття правового плюралізму: механізми співіснування юридичних традицій.

Доповіді:

- ❖ «Заборонене» в релігійних нормах права.
- ❖ Галаха в правовій практиці Ізраїля
- ❖ Шаріат і Адат: способи взаємодії
- ❖ Клерикалізм та його риси: країнознавчий аналіз.
- ❖ Правові системи в Японії та Китаї: історія правової традиції
- ❖ Скандинавська правова сім'я

Література:

- Арсанукаева М.С. Арабский халифат. Шариат (мусульманское право). М., 2002. – 39 с.
- Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. К.: МАУП, 2000. 198с.
- Валах С. Ашкенази і сефарди: етнокультурна спільність єврейського народу. *Релігія і світ*. 2001. №10. С.43 – 49;
- Васильев Л.С. История Востока. В 2 Т. М., Высш. шк., 1994. Т.1. – 495 с.; Т. 2. – 495 с.
- Давид Р. Основные Правовые Системы современности. Перевод с французского доктора юридических наук профессора В.А.Туманова. - Москва : Прогресс, 1988. - 279 с.
- Еремеев Д.Е. Ислам: образ жизни и стиль мышления. М. 1990. 286 с.;
- Задворнов И.А. Северный Кавказ: этнополитические и религиозные особенности социокультурной идентичности. Социс. 2000. №10. С. 52-57.
- Ионова А.И. Султангадиева А.К., Юсупов П.С. Современный ислам, человек и общество. М.: Знание, 1991. 64 с.;

- Кардави Ю. Дозволене і заборонене в ісламі. Ю. Кардави ; пер. с англ. М. Саляхетдинова. 2-е изд., доп. – М. : Умма, 2005. 352 с.;
- Погребняк С. П., Лук'янов Д. В., Биля-Садабаш І. О. Порівняльне правознавство/ За ред. НАПрН України О. В. Петришина «Право» 2012. 272 с.;
- Пучков П.И. Современная география религий. М.: Наука, 1975. 184 с.;
- Рулан Н. Юридическая антропология. М.: «Норма», 1999. 310 с.;
- Саидов А.Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. М.: Изд-во ИГиП РАН, 1993. 148 с.;
- Сюкияйнен Л.Р. Мусульманское право: Вопросы теории и практики. Отв. ред. В.А. Туманов. М.: Наука, 1986. 256 с.;
- Тихомиров Ю.А. Курс сравнительного правоведения. М.: НОРМА, 1996. 432 с.;
- Шпажников Г. А. Религии стран Африки. М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1981. 368 с.;
- Шпажников Г.А. Религии в странах Юго-Восточной Азии. М.: Наука. Главная редакция восточной литературы, 1980. 247 с.;

СЕМІНАР 7

КРАЇНОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ СУБРЕГІОНІВ ЄВРОПИ

Питання до розгляду:

1. Культурно-географічне поняття «Європа».
2. Антропологічна та лінгвістична характеристика регіону..
2. Проблеми історико-етнографічного районування Європи. Субрегіональний розвиток Європи
3. Міграційні процеси та формування сучасного етнічного складу Європи. Етногенез європейських народів.
4. Сучасні етно-конфесійні характеристики народів Європи.
5. Класифікація країн Європи за економічними та політичними критеріями.

Доповіді:

- ❖ Малі країни Європи: особливості розвитку та статусу
- ❖ Квазідержавні утворення та спірні території Європи
- ❖ Європейський Союз як тип регіонального комплексного політико-географічного утворення за договірно-правовим критерієм

Індивідуальне навчально-дослідне завдання :

Історичні етапи розвитку ЄС. Позначення на політичній карті Європи країн, які увійшли до ЄС за етапи розширення ЄС. Позначення країн, які входять до Шенгенської зони.

Література:

- Андрева Т.Н. Великобритания и европейские интеграционные процессы после еврокризиса. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 11. С. 40-47;
- Антошкін В.К., Цвірова В.В. Трансформаційні концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн. *Стратегічні пріоритети*. № 2 (27). 2013. С. 161-168;
- Бирюков С. Германия и Франция: к согласию во имя Европы? *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 12. С. 82-90;
- Брусиловская О.И. Німецький чинник посткомуністичної трансформації країн Східної Європи. *Буковинський журнал*. 2007. № 1. С. 95-103;

- Воронов К.В. Перспективы ЕС-интеграции и специфика северных стран. *Мировая экономика и международные отношения* 2014. № 11. С. 54-59;
- Зуева К.П. Французы о будущем Европейского союза: конфедерация или федерация? *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 11. С. 35-39;
- Как работают институты ЕС. Гид по институтам ЕС. Режим доступа: http://eeas.europa.eu/delegations/russia/documents/publications/how_eu_works_2013_ru.pdf;
- Клупт М. Центр-периферийные отношения в Европе: демографический аспект. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 2. С. 58-67;
- Кокеев А.М. Германия и реформы ЕС. *Мировая экономика и международные отношения* 2014. № 11. С. 27-34;
- Кушнір М.О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики. *Стратегічні пріоритети* № 1 (25) . 2013. С.146-154;
- Монье А. Население Европы: 1950-2050. *Население и общество* (Инф. Бюллетень Центра демографии и экологии человека Ин-та народохозяйственного прогнозирования РАН). 2000. июль № 46. С. 33-36;
- Новикова О.О. Европейский Союз в системе международной безопасности: новые инструменты кризисного урегулирования. *Полис*. 2008. №4. С. 174-184;
- Перегудов С.М. Семенов И.С. Референдум о независимости Шотландии и проблемы британской государственности. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 3. С. 64-75;
- Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. – К.: «Смолоскип», 2002. 168 с.;
- Сидоров В. Военно-силовая проекция интеграционного евростроительства: амбиции и реалии. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 2. С. 109-118;
- Снігир О.В. Інституційна трансформація під впливом кризи у Єврозоні. *Стратегічні пріоритети*. № 1 (25) – 2013. С.139-146
- Терборн Г. Мультикультурность и Центрально-Восточна Европа в европейской модерности. *Перекрёстки. Журнал исследований восточноевроп. пограничья*. 2006. № 3 – 4. С. 138-159;
- Хахалкина Е.В. Кризис политики мультикультурализма: сквозь призму проблем национальной идентичности на примере Швеции / Е.В. Хахалкина, К.В. Тёркина. *Вестник Томского университета*. 2011. № 3. С. 61–72;
- Цатурян С.А. Мультикультурализм в США и Европе: политтехнологии в действии / С.А.Цатурян, Г.Ю. Филимонов. *Политика и общество*. № 2. 2012. С.62-71;
- Черкасова Е.Г. Испания: взгляд на евроинтеграцию. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 11. С. 48-53;
- Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union. 2010. P.1 – 141.

СЕМІНАР 8

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН АЗІЇ ТА ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Питання до розгляду:

1. Цивілізаційно-культурне поняття «Азія». Азія як частина світу: розташування, природні умови та ресурси країн Азії. Субрегіональний розвиток Азії.
2. Проблеми історико-етнографічного районування Азії.

3. Проблема етногенезу народів країн Азії. Антропологічна характеристика субрегіонів Азії. Етнічні групи, народи Азії. Демографічна ситуація в Азії.
4. Лінгвістична характеристика народів Азії. Народи Східної, Західної, Північної та Південної Азії.
5. Конфесійна характеристика народів Азії.
6. Класифікація країн Азії за економічними показниками та політичними критеріями.
7. Політичні та етнічні конфлікти на кордонах країн Азії.

Доповіді:

- ❖ Малі країни Азії: особливості розвитку та статусу.
- ❖ Квазідержавні утворення та спірні території Азії
- ❖ Міжнародні організації як форми консолідації країн Азії
- ❖ Особливості історичного розвитку Арабського Сходу – Машрику (Країни Східного Середземномор'я, Аравійські монархії)
- ❖ Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Азії (один за вибором студента)
- ❖ Колоніальне минуле та сучасний соціально-політичний розвиток країн Південно-Східної Азії.
- ❖ Англійські та французькі колонії в Індокитаї: Бірма, Малайя, Сіам (Таїланд), Лаос, Камбоджа, В'єтнам (Традиційна політична культура та колоніалізм)
- ❖ Індія – Пакістан: причини територіального конфлікту.
- ❖ Голандська Індія (Індонезія): культурно-політичні трансформації.
- ❖ Історія колонізації о. Цейлон: наслідки для політичного розвитку.

Література:

- Александров И.А. Монархии Персидского залива: этап модернизации. М.: Дело и сервис, 2000. 544 с.
- Арапова Е.В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 1. С. 40-51;
- Арапова Е.В. Экономические стратегии стран Восточной Азии: Новые тенденции развития. *Азия и Африка*. 2015. № 2. С.24- 28;
- Баранов С.А. Проблемы сепаратизма и терроризма в штате Ассам (Индия). *Восток*. 2001. №3. С. 21- 25;
- Беренкова Н.А. Сирийская война «Хезболлы». *Азия и африка*. 2015. № 1. С.315- 320;
- Вода К.Р. Японо-китайские отношения: на пороге холодной войны? *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 10. С. 84-92;
- Володин Д. США, Китай и новое военно-стратегическое уравнение в АТР *Мировая экономика и международные отношения*. 2006. № 2. С.75 – 84;
- Вяткин А.Р. Юго-Восточная Азия: демографические аспекты. М., 1986. 216 с.
- Долгов Б. Феномен исламского фундаментализма (Алжир). *Восток*. 2001. №2. С.55- 66;
- Задворнов И.А. Северный Кавказ: этнополитические и религиозные особенности социокультурной идентичности. *Социс*. 2000. №10. С. 52-57.
- Ігнат'єв П. «Слон» і «дракон» в азіатській грі. *Політика і час*. 2006. №6. С. 27-36;
- Колосов В. Северный Кавказ в российском геополитическом дискурсе. *Полис*. 2014. № 3.
- Крылов А.Б. Нагорный Карабах в геополитическом контексте XXI века. М., Академия гуманитарных исследований, 2006. 87 с. ;
- Курилы-острова в океане проблем. М.: «РОССПЭН», 1998. 519 с.;
- Ланда Р.Г. Исламизм и арабская весна. *Восток*. 2014. № 1. С. 53- 65;
- Латышев И. Покушение на Курилы. Сахалин: Облиздат, 1992. 238 с.;
- Лебедева Н. Южно-китайское море: окно Индии в АТР. *Азия и Африка*. 2014. № 2 и №3. С.8 – 14;

- Ли В.Ф. АТР в начале XXI века. *Внешняя политика и дипломатия стран Азиатско-Тихоокеанского региона* : [Учебное пособие. Отв.ред. В.Ф. Ли]. М.: Научная книга, 1998. 278 с.
- Ли Син, Нью Ичэнь. Почему ШОС не в состоянии быть опорой стратегии Китая в северо-западном окружении . Исследование международной безопасности. 2013. №4.
- Лукин А.В, Шанхайская организация сотрудничества. *Россия в глобальной политике*. 2007. № 3. Режим доступа: www.globalaffairs.ru
- Маначинский А. Афганистан: когда дуют ветры войны. К.: 2006. 576 с.
- Мельянцев В. А. Два азиатских гиганта: основные контуры экономического развития. *Восток*. 2007. №4-5. С.113-128;
- Мирский Г. Драма Арабского Востока. Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 77-87 ;
- Соболев А.А. Геополітичні проекти «світових центрів сили» в Центральній Азії. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 1 (26). С. 155-164;
- Шаумян Т. Индийско-китайские отношения как фактор международной стабильности. Индия в глобальной политике. Москва, 2003. С. 49-65;
- Яшлавский А.Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 10. С. 93-104.

СЕМІНАР 9

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН АФРИКИ: ПРОЦЕСИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

Питання до розгляду:

1. Територіальне розташування, природні умови та ресурси країн Африки. Етноісторичний розподіл Африки на Афразію, Тропічну і Південну Африку. Субрегіональний розподіл сучасної Африки.
2. Антропологічний склад населення. Етнолінгвістичний склад населення. Етнічні проблеми та трибалізм. Апартеїд, сегрегація, етніцид, геноцид в Африці.
3. Особливості демографічних процесів в країнах континенту.
4. Економічний розвиток країн Африки. Постколоніальна економіка.
5. Етно-конфесійні та мовні процеси в країнах Африки.
6. Особливості політико-правового та конституційного розвитку африканських країн.

Доповіді:

- ❖ Формування політичної карти Африки. Проблеми державних кордонів африканських країн.
- ❖ Європейські колонії в Африці та процес деколо
- ❖ Спільні території Африки: природа конфліктів.
- ❖ Військово-політичні конфлікти на кордонах країн Африки (один за вибором студента)
- ❖ Міжнародні організації як форми консолідації країн Африки

Література

- Абрамова И.О. Фитуни Л.Л. Агрессивные участники геостратегического соперничества в «Исламской Африке». *Азия и Африка*. 2014. № 12. С. 8-15;

- Александровская Л.И. Проблемы промышленного развития Африки. М.: Наука., 1975. 234 с.;
- Беляев А.В. Эволюция расовых отношений в ЮАР в последней трети XX в. Ежегодник «Расы и народы». 1993. Вып. 23. С.251 – 295;
- Ваккури Юха. Цивилизации долины Нигера: Легенды и золото. М., 1988 (Связи Западной Африки со Средиземноморскими культурами);
- Васильев А.М., Виноцкий Д.И. Египетская конституция: исламское «да» светскому «нет». Азия и Африка сегодня. 2013. № 3. С. 2 – 10;
- Васильев Л.С. Т. 2. Глава 2 части 4: Трибализм и политическая власть в Африке. Проблемы расизма. История Востока. В 2 Т. Т.2. М., 2001. 559 с. ;
- Гладкий Ю.Н. Индустриализация и региональное развитие в Африке. Л.: Наука., 1987.
- Дешан Ю. История тропической Африки. Пер. с фр. М.: Прогресс, 1984. 235 с.4
- Иванова Л.В. «Аш-Шабаб» в Сомали: надежда на мир или угроза миру? Азия и Африка сегодня. 2013. №12. С. 23 – 26;
- Исаев Л.М., Коротаев А.В. Политическая география современного Египта: опыт количественного анализа. Азия и Африка. 2014. № 9.С.5-13;
- Мещерина К.В. Ливия. Долгий путь к стабильности или угроза распада? Азия и Африка сегодня. 2014. С. 26 – 31;
- Рулан Н. Юридическая антропология. М.: «Норма», 1999. 310 с.
- Соколенко С.И. Глобальные рынки XXI столетия. К.: «Логос», 1998. 568 с.
- Суптаев М.А. Обычное право в станах Африки. М: Наука., 1984. 117с.
- Тарвердова Е.А. Распространение ислама в Западной Африке. М.: Наука, 1967.
- Усов В. От panaфриканизма – к созданию Африканского союза. Азия и Африка сегодня. 2002. №10. С. 8 – 13;

СЕМІНАР 10

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН МАКРОРЕГІОНІВ «ПІВНІЧНА АМЕРИКА» ТА «ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА»

Питання до розгляду:

- 1.Макрорегіон «Північна Америка». Історичні особливості формування макрорегіону.
- 2.Етнічний, конфесійний, лінгвістичний та релігійний склад країн регіону.
3. Політико-правовий розвиток США та Канади. Сучасний адміністративний устрій та форма політичного правління в країнах регіону. Головні економічні райони та групи штатів у США та Канаді. Економічна карта країн. Розташування населення по штатам та містам.
- 4.Форма та система політичного правління США та Канади.
- 5.Характеристика регіонів та субрегіонів Латинської Америки.
- 6.Етнічний, лінгвістичний та конфесійний склад населення країн Латинської Америки.
- 7.Економічна та політична характеристика країн Латинської Америки.

Доповіді:

- ❖ Федеративний устрій в країнах Америки
- ❖ Політична карта Латинської Америки під час колоніалізму
- ❖ Розвинуті країни Латинської Америки .
- ❖ Військові режими в історії та сучасності країн Латинської Америки
- ❖ Наслідки давніх цивілізацій в країнах Латинської Америки.

Література:

- Безуглий В.В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: «Академія», 2003. 678 с.;
- Бирюкова О. На пути к единому рынку услуг: опыт Карибского сообщества. Латинская Америка. 2014. № 8. С. 62 – 76;
- Блій Г. де, Муллер Пітер. Географія: світи, регіони, концепти. Пер. з англ.; Передмова та розділ «Україна» О.Шаблія. К.: Либідь, 2004. 740 с. ;
- БРИКС – Латинская Америка: позиционирование и взаимодействие. Отв. Ред. В.М. Давыдов. М.: ИЛА РАН, 2014. 186 с.;
- Ващенко Ю. Боливия от «левого поворота» к региональной интеграции. Латинская Америка. 2014. № 9. С.42 – 47;
- Грибанов В.В. Расизм, расовые и этнические стереотипы в полиэтнических странах Карибского бассейна. *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.235 –251;
- Давыдов В.М. Детерминация развития Латино-Карибской Америки. 2016. Режим доступа: http://www.ilaran.ru/pdf/2016/Libros/2016_Davydov.pdf;
- Демяшева О.П. Успехи и трудности Боливарианского Альянса. Латинская Америка. 2015. № 2. С. 37 – 47;
- Ибероамериканская культура: инновационные процессы и государственная культурная политика. Отв. Ред.. И.С. Константинова.М.: ИЛА РАН, 2014. 212 с.;
- Каро И., Федякова Е. Л. Религиозный фактор в международных отношениях. *Латинская Америка*. 2001. №7. С 39 – 47;
- Клеченов Г.Е. Территориальные споры и пограничные конфликты в Латинской Америке. *Латинская Америка*. 2001. №8. С. 45 – 55;
- Комкова Е.Г. Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы. *США и Канада: экономика, политика, культура*. № 2. 2007. С. 75-90;
- Комкова Е.Г. Новый этап канадо-американской интеграции. *США и Канада: экономика, политика, культура*. № 5. 2008. С. 17-32;
- Комкова Е.Г. Фактор границы в канадо-американских отношениях» и «Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы в начале 21 века. *Дружественный рубеж: канадо-американское приграничное сотрудничество*; [Под ред. А.И. Кубышкина и В.И. Соколова]. М., Волгоград, Изд-во ВолГУ, 2007. С. 35-96;
- Коста- Рика: корректировка курса или сдвиг вліво. М.: ИЛА РАН. СЕрия «Саммит», 2014. 100 с.;
- Котовская М.Г. Этнорасовые группы в Бразилии: взаимоотношения и стереотипы. *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.218 – 235;
- Красильников В.А. Латинская Америка: прощание с зависимостью. Мировая экономика и международные отношения. 2015. № 2. С. 34 – 57;
- Латинская Америка: избирательные процессы и политическая панорама. 2015. Режим доступа: http://www.ilaran.ru/pdf/2015/ibros/2015_Procesos_electorales.pdf;
- Мадісон В.В., Шахов В.А. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 174 с.;
- Нитобург Э.Л. США: «Белый расизм и афроамериканцы на исходе XX в». *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.167 – 218.;
- Політична географія і геополітика: Навч. Посібник. Б.П.Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.; за ред. Б.П.Яценка. К.: Либідь, 2007. 255 с.
- Приходько О.В. Начало президентства Трампа: трансатлантические отношения на перепутье (2017). Режим доступа: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=56>;
- Савельева А.Г. Политика безопасности США: сдвиг в сторону Китая. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 8. С. 5-13;
- Смирнягин Л.В. Районы США: портрет современной Америки. М.: Мысль, 1989. 379 с.;

- Трохимчук С. В., Федунь О. В. Політична географія світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2007. 422 с.;
- Чертина З.С. Плавильный котел? Парадигмы этнического развития в США. Москва: Изд-во Института всеобщей истории РАН, 2000. 164 с.;
- Шаповал В. Державний лад країн світу: Довідник. К.: Укр. Центр Правничих Студій, 1999. – 320 с.;
- Яковлев П. Геополитический разворот стран Латинской Америки// Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 7. С. 55-65;

СЕМІНАР 11

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРАЇН МАКРОРЕГІОНУ «АВСТРАЛІЯ І ОКЕАНІЯ»

Питання до розгляду:

1. Макрорегион «Австралія та Океанія». Історичні особливості заселення та регіонування. Субрегіони Австралія і Тасманія, Полінезія, Меланезія та Мікронезія.
2. Загальна характеристика населення: антропологічний, етнічний, релігійний, лінгвістичний аналіз країн та територій макрорегіону «Австралія та Океанія».
3. Особливості економічного розвитку. Колонізація та деколонізація країн макрорегіону. Доля корінного населення.
4. Особливості політичного устрою країн макрорегіону «Австралія та Океанія».
5. Географія зовнішньоекономічних зв'язків країн макрорегіону «Австралія та Океанія».

Доповіді:

- ❖ Політична карта регіону «Австралія та Океанія» під час колоніалізму.
- ❖ Федеративний устрій в країнах регіону «Австралія та Океанія»..
- ❖ Військово-Морські бази в регіоні
- ❖ Політична та системна залежність країн та територій регіону «Австралія і Океанія».
- ❖ Міжнародні організації як форми консолідації країн макрорегіону «Австралія та Океанія».
- ❖ Економічний розвиток країн регіону «Австралія і Океанія».
- ❖ Корінні народи Австралії: політичні та культурні права.

Література:

- Атлас мира: Максимально подробная информация / Рук-ли проекта: А. Н. Бушнев, А. П. Притворов. М.: АСТ, 2017. С. 93 – 96 с.
- Ковригин Е.Б. Противоречия и перспективы формирования Тихоокеанского сообщества. М., 1986. 173 с.;
- Население Микронезии. Режим доступу: http://countrymeters.info/ru/Federated_States_of_Micronesia
- Пилаш Д Восточный Тимор: забытый геноцид, замалчиваемые проблемы. Режим доступу: https://scepsis.net/library/id_2799.html;
- Прогноз стратегий стран транстихоокеанского пространства. Под ред. В.В. Михеева, В.Г. Швыдко. – М.: ИМЭМО РАН, 2017. 83 с.
- Пучков П.И, Этническая ситуация в Океании. М., 1983. 252 с.;
- Роуз Ф. Аборигены Австралии. Их прошлое и настоящее. Пер. с нем. Ю. О. Бема. М.: Наука, Главная редакция восточной литературы, 1981. 160 с.;
- Рубцов Б. Б. Океания. — М.: Наука, 1991. — 176 с
- Рубцов Б.Б. Австралия - государство и континент / Б. Б. Рубцов; Отв. ред. И. А. Лебедев; АН СССР. - М. : Наука, 1988. – 173с.;

- Русаков О.К., Торкунов А.В. К югу от экватора: Южнотихоокеанский субрегион. М., 1989.
- Тимофеев П.П. АТР во внешней политике современной Франции. С. 150-165 / Азиатско-Тихоокеанский регион: новый центр мировой политики и экономики? Мировое развитие. Выпуск 17. Ред.: К.Р. Вода и др. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с. Режим доступа: https://www.imemo.ru/files/File/ru/publ/2017/2017_008.pdf
- Этнография. Учебник/ Под ред. Ю.В. Бромлея и Г.Е. Маркова. М., 1982. – 320 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Опрацювання додаткової літератури (перелік додається)...	5
2	Підготовка індивідуальних навчальних завдань	18
3	Складення конспекту.	5
4	Підготовка до семінарських занять	2
	Разом	30

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Поняття «країнознавство», «політична географія». Об'єкт і предмет політичної географії.
2. Територіально-політичні системи. Територіально-політичні комплекси.
3. Поняття «країна», «держава», «політико-географічний простір», «регіон», «макрорегіон», «субрегіон» та інші.
4. Державна територія. Класифікація держав за площею, формою державної території. Найбільші та найменші держави світу.
5. Політико-географічне положення держави. Континентальні та морські держави. Держави центру, периферії, напівпериферії. Держави-сусіди України (1-го, 2-го порядку).
6. Державні кордони, їхні функції, класифікації. Делімітація, демаркація, редемаркація кордонів.
7. Політичний поділ морів та океанів. Протоки, канали, річки, що використовуються для міжнародного судноплавства.
8. Політичний поділ повітряного та космічного простору.
9. Державно-територіальний устрій, його форми. Політико-територ. устрій федеративних держав (приклади), адміністративно-територіальний устрій (АТУ) унітарних держав (приклади), різновиди унітарних країн, чинники їх формування (історичні, етнокультурні, ін.). Приклади зміни форми устрою чи правління у державах XX, XXI ст.
10. Кількість ієрархічних рівнів у системі територіального устрою окремих держав (н-д: України, Польщі, Білорусі, Литви, Франції, Італії, Іспанії, США, Канади, Великої Британії, Бельгії, Індії, Бразилії, Аргентини, ПАР).

11. Транскордонні утворення. Форми організації та взаємодії із національними державами.
12. Інститути визнання держав. Право на самовизначення націй. Право на недоторканість кордонів. Невизнані держави та нації. Спірні території. Віртуальні держави.
13. Автономні регіони, регіони з особливим політичним статусом у державах, окуповані регіони. Поняття місцевого самоврядування. Проблеми реформування системи місцевого самоврядування.
14. Політико-географічні передумови соціально-економічного розвитку держав.
15. Класифікація держав за рівнем соціально-економічного розвитку. Нові індустріальні країни. Держави-лідери за темпами економічного зростання, ВВП на одну особу, індексом розвитку людського потенціалу.
16. Форми міждержавної економічної інтеграції. Політико-географічні аспекти інтеграційних та дезінтеграційних процесів.
17. Населення як суб'єкт держави. Громадянство в державах. Апатриди. Біпатриди. Класифікація держав за чисельністю населення.
18. Політико-географічне значення природного руху населення. Щільність населення. Міграції населення (міждержавні, внутрідержавні), їх державотворче значення.
19. Географія процесів урбанізації, субурбанізації, рурурбанізації в державах. Держави з найвищим рівнем урбанізації. Політико-географічне значення столиці.
20. Етнічні проблеми політичної географії. Поняття «етнос», «нація», «народ», «субетнос».
21. Політико-географічні аспекти міжетнічних відносин у державах.
22. Типологія держав за етнічною та конфесійною структурою населення (моноетнічні, двоетнічні, поліетнічні, ін.).
23. Географія партійних і виборчих систем. Наведіть приклади держав з однопартійною, двопартійною, багатопартійною системою.
24. Політична карта світу, історичні етапи її формування. Якісні та кількісні зміни політичного простору. Імперії на історичній карті світу. Етапи деколонізації.
25. Елементи сучасної політичної карти світу (держави, залежні території, самопроголошені держави, спірні території, політико-правовий статус Антарктиди). Кількість суверенних держав по континентах.
26. Юридична географія. Правові родини. Форми нормування поведінки.
27. Світовий політичний процес (поняття, цілі), закономірності та тенденції його розвитку. Глобалізація, її риси.
28. Економічна, політична, соціальна глобалізація (позитивні та негативні сторони). Індекс глобалізації країн світу (за KOF).

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА НАВЧАЛЬНО - ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання № 1.

Зробити демографічний огляд регіону (за вибором).

За планом:

- ☐ Особливості етнічного складу.
- ☐ Расова, мовна та конфесійна характеристика регіону.
- ☐ Історичні особливості формування
- ☐ Дати характеристику історії демографічних процесів в регіоні: процеси антропогенезу в регіоні, міграційні процеси та їх вплив на демографічну структуру населення, формування демографічної структури населення в сучасний період
- ☐ Дослідити динаміку чисельності населення: народжуваність, смертність, тривалість життя, міграцію, ідентифікаційні процеси тощо.
- ☐ Охарактеризувати статевовіковий та шлюбний склад населення.
- ☐ Особливості відтворення населення (етнічні, релігійні, господарсько-культурні та ін.)
- ☐ Дати аналіз сучасним етнодемографічним процесам у регіоні. Скласти демографічний прогноз щодо будь-якої етнічної групи в регіоні
- ☐ Охарактеризувати особливості демографічної політики у регіоні.
- ☐ Зробити прогноз етнодемографічного розвитку регіону

Індивідуальна робота № 2

Практична робота з літературою та контурними картами.

- ☐ Визначення статусу «залежних територій» та складання структурно-картографічної схеми щодо наявних залежних територій, визначення їх різновидів
- ☐ Визначення **спірних територій** за їх типом, статусом, походженням та тривалістю спору
- ☐ Супроводити картографічний матеріал аналітичним аналізом.

Індивідуальна робота № 3:

За темою семінара Колоніальні імперії та їх вплив на регіоноутворення

- ☐ Характеристика метрополії
- ☐ Етапи колоніального росту
- ☐ Адміністративно-територіальна система // Система територіального ствужування імперії.
- ☐ Правове регулювання імперськими територіями
- ☐ Аналіз етно-соціальної стратифікації.
- ☐ Розпад колоніальної системи
- ☐ Постколоніальний розвиток території
- ☐ Залишки культурного та соціально-політичного впливу.
- ☐ Робота передбачає публічний захист – презентацію з демонстрацією картографічного, схематизованого та ілюстративного матеріалу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції із застосуванням наочних приладів, схем;

Виконання індивідуальних завдань. Для денного відділення передбачені семінарські заняття.

В навчальному процесі багато уваги надається самостійній та індивідуальній роботі студента.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний та проміжний контроль здійснюється викладачем під час вивчення дисципліни. Фіксується рівень підготовки студента до семінарських занять, змістовність відповідей, ступень опрацювання учбового матеріалу, виконання завдань до самостійної роботи. Формами організації поточного контролю є: виконання індивідуальних завдань; написання рефератів; виступи з доповідями; проведення тестування студентів.

Програмою передбачено проведення двох модульних контрольних робіт.

Загальну кількість балів (100 бальна система) студент отримує шляхом складання балів за окремі види навчальних завдань.

Методами контролю є:

- Контроль підготовки до семінарського заняття;
- Контроль виконання самостійної роботи;
- Контроль виконання ІНДЗ;
- Тестовий поточний контроль,
- Модульний контроль (2 модульні контрольні роботи)

Загальну кількість балів (100 бальна система) студент отримує

- ☐ шляхом складання балів за окремі види навчальних завдань.
- ☐ складання екзамену за умов накопичення не менше ніж 35 балів.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Критерії класифікації і типи сучасних країн
2. Процес регіонообرازования: історія і особливості.
3. Релігійна класифікація народів миру. Географія релігій
4. Лінгвістична класифікація народів миру. Сучасні мовні процеси.
5. Антропологічна класифікація народів миру. Сучасні расові процеси.
6. Господарсько-культурна спеціалізація: поняття, історія, сучасний стан.
7. Політична географія: формування сучасної політичної карти світу.
8. Правові системи миру: регіональна своєрідність, способи взаємодії
9. Системи правового регулювання в країнах Східної Азії
10. Системи правового регулювання в ісламських країнах.
11. Системи правового регулювання в країнах Південної Азії
12. Система правового регулювання в країнах Південної Африки
13. Формування систем правового регулювання в станах Кавказу
14. Формування систем правового регулювання в країнах Європи.
15. Система правового регулювання в країнах Америки.
16. Епоха колоніалізму, формування великих світових імперій.

17. Португальська колоніальна імперія і її спадщина.
18. Іспанська колоніальна імперія і її спадщина
19. Британська колоніальна імперія.
20. Французька колоніальна імперія
21. Колоніальна імперія Османа
22. Німецька колоніальна імперія
23. Австро-угорська колоніальна імперія
24. Державна територія: поняття, види, особливості.
25. Політичні межі: поняття, класифікація, функції, порядок проведення.
26. Класифікація держав за формою правління і формі державного пристрою.
27. Морські території. Територіальні води. Економічні зони.
28. Політичне розділення повітряного і космічного простору.
29. Мовна структура держави. Етноічеськая структура держави
30. Политико-географические аспекты глобальных проблем людства
31. Світовий політичний процес: поняття і етапи розвитку.
32. Виникнення, розповсюдження ісламу. Межі сучасного «ісламського миру».
33. Розповсюдження християнства і його особливості
34. Соціально-економічна доктрина ісламу
35. Соціально-економічна доктрина християнства
36. Соціально-економічна доктрина іудаїзму
37. Соціально-економічна доктрина конфуціанства
38. Розповсюдження буддизму і його особливості в різних країнах. Австралія: етапи формування населення, мовна і етнічна характеристика.
39. Австралія: культура, господарство, економіка, політика.
40. Країни Океанії сьогодні: держави, економіка, політика, культура.
41. Стародавні цивілізації Азії. Їх роль в процесі регіоноформирования.
42. Особливості економіки країн Передньої Азії
43. Особливості політичного і економічного розвитку країн Персидської затоки.
44. Конфліктний потенціал на Близькому Сході: економічний політичний, етнічний і релігійний чинник.
45. Політичний чинник розвитку країн Північної Африки.
46. Етногенез і етнічна характеристика країн Північної Африки і Близького Сходу.
47. Етнокультурное і політичний розвиток країн Південної Африки
48. Країни Закавказзі на сучасному етапі: населення, держава, релігія, політика
49. Малі країни Південної Азії: історія, економіка, політика.
50. Історико-культурні центри південної Азії. Культура і релігія країн Південної Азії.
51. Етнополітичні і економічні особливості розвитку континентальних країн Південно-східної Азії
52. Острівні держави Південно-східної Азії: культура, релігія, економіка і політика.
53. Етнополітическая історія народів Східної Азії.
54. Нові індустріальні країни: особливості економіки і зовнішньої політики.
55. Особливості розвитку соціалістичних країн Азії.
56. Політичний розвиток Північної і Південної Кореї: історія і сучасність.
57. Китай – тенденції розвитку в політиці, економіці, релігії, демографії.
58. Японія – високий розвиток і традиціоналізм
59. Особливості інтеграції в Тихоокеанському регіоні.
60. Центральньо-азіатський регіон в сучасних політекономічних процесах сучасності.
61. Етнічна історія і соціальні структури доколоніальної Африки. Особливості регіоналізації Африканського континенту.
62. Культура і релігії народів Африки: цивілізаційні центри, особливості господарства

63. Регіональні і політичні конфлікти в сучасній Африці. Спирні території.
64. Країни Центральної і Південної Америки доєвропейської епохи.
65. Етнічна і політична історія Північної Америки.
66. Латиноамериканські країни: культурна і економічна характеристика.
67. Карибські країни і народи на сучасному етапі.
68. Андські і Лапландські країни на світовій арені.
69. Етнічна історія і сучасний стан населення Центральної і Західної Європи
70. Країни Західної Європи і Скандинавії : народи. Політика, економіка
71. Інтеграційні процеси в Європі
72. Інтеграційні процеси в країнах Латинської Америки.
73. Загальна характеристика країн «Великої вісімки».
74. Країни Балканського півострова: історія і сучасність
75. Європейські монархії – особливості політико-економічного розвитку.
76. Особливості геополітичного положення Середземноморських країн. Спирні території в Європі
77. Невизнані держави і їх особливості в регіонах миру
78. Характеристика конфесійних особливостей країн Європи.
79. Каспійська проблема: політика і економіка прибережних країн.
80. Демографічні процеси в світі. Демографічні етапи розвитку людства.
81. Демографічна революція: поняття і особливості в регіонах миру
82. Демографічна політика: поняття, історичні особливості, практика сучасних держав.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота				
Модуль 1				Модуль 2
Змістовий модуль 1	Модульна робота	Змістовий модуль 2	Модульна робота	ІНДЗ
№ 1. - 5 № 2. - 10 № 3. - 10 № 4. - 13 № 5. - 10 № 6. - 5	Зараховано від 60 балів	№ 7 - 5 № 8 - 5 № 9 - 5 № 10 - 5 № 11 - 5	Зараховано від 60 балів	№ 1 – 5 б. № 2 – 7 б. № 3 – 10 б.
53	0	25	0	22
100				

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
65-74	D	задовільно	
60-64	E		
40-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-39	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- ❑ Коч С.В. Етнічна демографія // Програми професійно орієнтованих дисциплін. Спеціальність етнологія. – Одеса: Гермес, 2003. – С. 83 – 90.
- ❑ Коч С.В. Етнічна психологія // Програми професійно орієнтованих дисциплін. Спеціальність етнологія. – Одеса: Гермес, 2003. – С. 91 – 97.
- ❑ Коч С.В. Сучасні етнічні процеси // Програми професійно-орієнтованих дисциплін. Спеціальність «Етнологія» – Одеса: Гермес, 2003. – С.77 –82
- ❑ Коч С.В. Методичні вказівки і робоча програма до спеціального курсу Етнополітологія // Методичні вказівки і робоча програма – Одеса, 2003. – 30 с.
- ❑ Коч С.В. Методичні вказівки і робоча програма до спеціального курсу Етносоціології // Методичні вказівки і робоча програма – Одеса, 2003. – 30 с.
- ❑ Коч С.В. Етнографія України. Курс лекцій – Одеса, 2006. –
- ❑ Коч С.В.Етнопсихологія Методичні вказівки і робоча програма з спеціального курсу Одеса, 2006.
- ❑ Коч С.В.Сучасні етнічні процеси. Методичні вказівки і робоча програма з спеціального курсу Одеса, 2007.
- ❑ Коч С.В.Етнодемографія Методичні вказівки – Одеса 2010

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальні посібники:

1. Блій Г. де, Муллер Пітер. Географія: світи, регіони, концепти. Пер. з англ.; Передмова та розділ «Україна» О.Шаблія. К.: Либідь, 2004. 740 с.
2. Мадісон В.В., Шахов В.А. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. 174 с.
3. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник. Б.П.Яценко, В.І.Стафійчук, Ю.С.Брайчевський та ін.; за ред. Б.П.Яценка. К.: Либідь, 2007. 255 с.
4. Ровенчак І.І. Типологія країн світу: Текст лекцій. Львів: Ред.-вид. відділ Львів. ун-ту, 1997. 24 с.
5. Сапожникова Е.Н. Страноведение. Теория и методика туристского изучения стран Елена Николаевна Сапожникова. 2-е изд., испр. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 240 с.
6. Социально-экономическая география зарубежного мира. Под ред В.В. Вольского - М., 1998. –592 с.
7. Трохимчук С.В., Федунь О.В. Політична географія світу: Навч. посібник. К.: Знання, 2007. 422 с.
8. Туровский Р.Ф. Политическая география: Учеб. пособие. М.-Смоленск: Изд-во СГУ, 1999. 379 с.
9. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії: Підручник. Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 444 с.
10. Шаповал В. Державний лад країн світу: Довідник. К.: Укр. Центр Правничих Студій, 1999. 320 с.
11. Пучков П.И. Современная география религий. М.: Наука, 1975. 184 с.
12. Рулан Н. Юридическая антропология. М.: «Норма», 1999. 310 с

Додаткова література:

1. Абрамова И.О. Фитуни Л.Л. Агрессивные участники геостратегического соперничества в «Исламской Африке». *Азия и Африка*. 2014. № 12. С. 8-15;
2. Агеев Р.А. Страны и народы. Происхождение названий. М.: Наука, 1990. 256 с.;
3. Александров И.А. Монархии Персидского залива: этап модернизации /И. А. Александров. М.: Дело и сервис, 2000. 544 с.;
4. Андрева Т.Н. Великобритания и европейские интеграционные процессы после еврокризиса. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 11. С. 40-47;
5. Антошкін В.К., Цвірова В.В. Трансформаційні концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн. *Стратегічні пріоритети*. № 2 (27). 2013. С. 161-168;
6. Арапова Е.В. Азиатская валютная единица: в поисках оптимальной структуры валютной единицы. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 1. С. 40-51;
7. Арапова Е.В. Экономические стратегии стран Восточной Азии: Новые тенденции развития. *Азия и Африка*. 2015. № 2. С. 24- 28;
8. Арсанукаева М.С. Арабский халифат. Шариат (мусульманское право). М., 2002. – 39 с.
9. Атлас мира: Максимально подробная информация / Рук-ли проекта: А. Н. Бушнев, А. П. Притворов. М.: АСТ, 2017. С. 93 – 96 с.
10. Бабурин С.Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы. М.: Изд. МГУ, 1997. 480 с.;
11. Баранов С.А. Проблемы сепаратизма и терроризма в штате Ассам (Индия). *Восток*. 2001. №3. С. 21- 25;
12. Безуглий В.В. Козинець Регіональна економічна та соціальна географія світу. К.: «Академія», 2003. 678 с.;

13. Беляев А.В. Эволюция расовых отношений в ЮАР в последней трети XX в. *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.251 – 295;
14. Беренкова Н.А. Сирийская война «Хезболлы». *Азия и африка*. 2015. № 1. С.315- 320;
15. Бирюков С. Германия и Франция: к согласию во имя Европы? *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 12. С. 82-90;
16. Бирюкова О. На пути к единому рынку услуг: опыт Карибского сообщества. *Латинская Америка*. 2014. № 8. С. 62 – 76;
17. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна: Навч. посіб. К.: МАУП, 2000. 198 с.
18. Блій Г. де, Муллер Пітер. Географія: світи, регіони, концепти. Пер. з англ.; Передмова та розділ «Україна» О.Шаблія. К.: Либідь, 2004. 740 с. ;
19. БРИКС – Латинская Америка: позиционирование и взаимодействие. Отв. Ред. В.М. Давыдов. М.: ИЛА РАН, 2014. 186 с.;
20. Брусиловская О.И. Німецький чинник посткомуністичної трансформації країн Східної Європи. *Буковинський журнал*. 2007. № 1. С. 95-103;
21. Валах С. Ашкенази и сефарды: этнокультурна спільність єврейського народу // Релігія і світ. 2001. №10. С.43 – 49;
22. Валентей Д.И. Демографическая политика: современное состояние и перспективы / Валентей Д.И., Елизаров В.В., Кваша А.Я. *Теоретические проблемы формирования и развития единого народнохозяйственного комплекса*. Под ред В.Н. Черковца . М.: Изд-во МГУ, 1985. 184 с.;
23. Васильев А.М., Виницкий Д.И. Египетская конституция: исламское «да» светскому «нет». *Азия и Африка сегодня*. 2013. № 3. С. 2 – 10;
24. Васильев Л.С. История Востока. В 2 Т. М., Высш. шк., 1994. Т.1. – 495 с.; Т. 2. – 495 с.
25. Васильев Л.С. Т. 2. Глава 2 части 4: Трибализм и политическая власть в Африке. Проблемы расизма. *История Востока*. В 2 Т. Т.2. М., 2001. 559 с.
26. Ващенко Ю. Боливия от «левого поворота» к региональной интеграции. *Латинская Америка*. 2014. № 9. С. 42 – 47;
27. Вишневский А. Демография и традиция. *Демоскоп* № 473. 2011. С. 15-28;
28. Вишневский А. Г. Демографическая революция. Режим доступа: http://demoscope.ru/weekly/znagi/polka/gold_fund09.html;
29. Вовк І. А. Економіка і християнська релігія: проблеми і напрями дослідження. *Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право : зб. наук. пр. Х. : Право, 2013. №4 (15). С. 98–104;
30. Вовк І. А. Економічна, правова і релігійна системи суспільства: аспекти взаємовідносин (на прикладі християнства). *Правове регулювання релігійного життя: історія, сучасність, перспективи : матеріали VI міжнар. «круглого столу», 21 груд. 2013 р. Х. : Вид-во «ФОРМ Коретська Л. О.»*, 2014. – С. 10–18;
31. Вовк І. А. Підприємництво у неспівісних країнах і релігійних доктринах // Економічна теорія і право 2015. № 2 С. 34 – 44
32. Вовк О.О. Демографічна політика як напрям дослідження політології. *Політологічні записки: Збірник наукових праць*. Вип. 1. 2012. С. 282-290;
33. Вода К.Р. Японо-китайские отношения: на пороге холодной войны? *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 10. С. 84-92;
34. Волинець Л.С. Демографічна політика України в період становлення державності : автореф. дис...канд. політ. Наук на здобуття наук. Ступеня канд. політ. Наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». Л.С, Волинець. Одеса, 1997. 18 с.
35. Волкова Н.г. Этнонимы и племенные названия Северного Кавказа. М., 1973. 208 с.
35. Волова Л.И. Плебисцит в международном праве (территориальные споры). М.: МО., 1972. 152 с.

36. Волова Л.И. Принцип территориальной целостности и неприкосновенности в современном международном праве. – Ростов н/Д.: Изд. Ростов. Ун-та, 1981. 192 с
37. Володин Д. США, Китай и новое военно-стратегическое уравнение в АТР *Мировая экономика и международные отношения*. 2006. № 2. С.75 – 84;
38. Воронов К.В. Перспективы ЕС-интеграции и специфика северных стран. *Мировая экономика и международные отношения* 2014. № 11. С. 54-59;
39. Вяткин А.Р. Юго-Восточная Азия: демографические аспекты. М., 1986. 216 с.;
40. Гольцов А. Г. Політична географія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2007. 256 с.;
41. Грибанов В.В. Расизм, расовые и этнические стереотипы в полиэтнических странах Карибского бассейна. *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.235 –251;
42. Гуськова Е. Ю. Албанский фактор кризиса в бывшей Югославии. Политика двойных стандартов международных организаций. *Аналитические записки*. 2006. №18. С. 67– 90
43. Давид Р. Основные правовые системы современности. Перевод с французского доктора юридических наук профессора В.А.Туманова. - Москва : Прогресс, 1988. 279 с.;
44. Давыдов В.М. Детерминация развития Латино-Карибской Америки. 2016. Режим доступа: http://www.ilaran.ru/pdf/2016/Libros/2016_Davydov.pdf;
45. Демографічна ситуація в Україні 2014 р. за даними офіційного сайту Державного комітету статистики України. / Держ. Ком статистики України: ред О.Н. Осауленко. Експрес–випуск від 16.06.2014. №124/0/10.2вн-14. Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
46. Демографічні перспективи України: 2000-2075 роки / [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Позняк О.В., Шевчук П.Є., Шишкін В.С.]. *Зайнятість та ринок праці: Міжвід. наук. зб.* К.: РВПС України НАН України. 1999. Вип. 11. С. 126-141.
47. Демяшева О.П. Успехи и трудности Боливарианского Альянса. Латинская Америка. 2015. № 2. С. 37 – 47;
48. Денисенко М.Б., Ионцев В.А., Хорев Б.С. Миграциология. М.: МГУ, 1989. 96 с.;
49. Дешан Ю. История тропической Африки. Пер. с фр. М.: Прогресс, 1984. 235 с.;
50. Дністрянський М. С. Демогеографічні та геокультурні чинники трансформації геополітичного світоустрою. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. №8. 2011. С. 95 - 101;
51. Дністрянський М. С. Територіально-політичні конфлікти в сучасному світі: причини виникнення, особливості поширення, перспективи профілактики. *Країнознавство: Зб. наук. Праць*; Вип. 1. К.: КиМУ, 2011, С. 66 – 79;
52. Дністрянський М.С. Типологія держав світу за етнонаціональним складом населення та характером територіальних етнополітичних відносин. *Український географічний журнал*. № 4. 2002. С. 46 – 49;
53. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. Л.: Світ, 2000. 310 с.
54. Долгов Б. Феномен исламского фундаментализма (Алжир). *Восток*. 2001. №2. С. 55- 66;
55. Економіка зарубіжних країн: Навчальний посібник. Ред.Ю.Г.Козака, В.В.Ковалевського, К.І. Ржепішевського. К.: ЦУЛ, 2003. 352 с.4
56. Еремеев Д.Е. Ислам: образ жизни и стиль мышления. М. 1990. 286 с. ;
57. Журженко Т. Українсько-російський кордон як культурний і політичний конструкт. *Українсько-російське пограниччя: формування соціального та культурного простору в історії та в сучасній політиці*. Семінар, м. Харків, 11 квітня 2003 р. С. 9. Режим доступа: http://www.kennan.kiev.ua/kkp/content/seminars/materials/2003_04_11.pdf;
58. Задворнов И.А. Северный Кавказ: этнополитические и религиозные особенности социокультурной идентичности. *Социс*. 2000. №10. С. 52-57.
59. Задохин А. Г., Низовский А. Ю. Пороховой погреб Европы. М.: Вече, 2000. 283 с.
60. Заяц Д.В. Этногеография и география религий. М.: издательский центр «Академия», 2005. 176 с.;

61. Заяц, Д.В. Географические типы сепаратизма. *Проблемы геоконфликтологии*. Т. 1. М.: Пресс-Соло, 2004. С. 36–58.;
62. Зінченко О.В. Основні принципи конституцій азійських країн народної демократії: порівняльний аналіз. Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого: зб. наук. пр. / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2012. – 2012. №1(11). С. 225-233.;
63. Зінько С. Іслам в сучасній світовій політиці. Л.: Простір-М, 2005. 276 с.
64. Зубченко Л.А. Семейная политика Франции. *Государственная семейная политика европейских стран. Актуальные проблемы Европы.*: сборник науч. трудов / РАН ИНИОН. Ред. Кол.: Т.Г. Пархалина (гл. ред.) и др. М.: ИНИОН, 2009. Вып. 2. С. 72-92.
65. Зуева К.П. Французы о будущем Европейского союза: конфедерация или федерация? *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 11. С. 35-39
66. Иberoамериканская культура: инновационные процессы и государственная культурная политика. Отв. Ред.. И.С. Константинова. М.: ИЛА РАН, 2014. 212 с.;
67. Иванова Л.В. «Аш-Шабаб» в Сомали: надежда на мир или угроза миру? *Азия и Африка сегодня*. 2013. №12. С. 23 – 26.;
68. Индия и Китай стоят на границе войны. Режим доступа: <https://www.kommersant.ru/doc/3368305>
69. Ионова А.И. Султангадиева А.К., Юсупов П.С. Современный ислам, человек и общество. М.: Знание, 1991. 64 с.;
70. Исаев Л.М., Коротаев А.В. Политическая география современного Египта: опыт количественного анализа. *Азия и Африка*. 2014. № 9 .С.5-13.;
71. Искендеров П.А. «Великая Албания»: теория и практика. *Вопросы истории*. 2012. № 1. С. 31-46.
72. Ігнат'єв П. «Слон» і «дракон» в азіатській грі. *Політика і час*. 2006. №6. С. 27-36.;
73. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник для студ. вищ. навч. закл. Л. М. Маймескулов [та ін.]; за ред. Л. М. Маймескулова; Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Я. Мудрого». – Х. : Право, 2011. – 520 с.;
74. Кабузан В.М. Население Северного Кавказа в XIX – XX веках: Этностатистическое исследование. СПб: Рус.-балт информ. центр «Блиц», 1996. 223 с.;
75. Казьмина О.Б., Пучков П.И. Основы этнодемографии. М., 1994. 253 с.
76. Кайлова О.В. Опыт семейной политики в странах Европейского Союза: система родительских отпусков. *Политика народонаселения: настоящее и будущее*: сб-к докладов. М., 2005. С. 15–20.;
77. Как работают институты ЕС. Гид по институтам ЕС. Режим доступа: http://eeas.europa.eu/delegations/russia/documents/publications/how_eu_works_2013_ru.pdf;
78. Капица С. П. Общая теория роста человечества: Сколько людей жило, живёт и будет жить на Земле. М.: Наука, 1999.- 136 с.
79. Кардави Ю. Дозволенное и запрещенное в исламе. Ю. Кардави ; пер. с англ. М. Саляхетдинова. 2-е изд., доп. М. : Умма, 2005. 352 с.;
80. Карлсон А. Шведский эксперимент в демографической политике: Гуннар и Альва Мюрдали и межвоенный кризис народонаселения. Перевод с англ. М., 2009. 312 с.
81. Каро И., Федякова Е. Л. Религиозный фактор в международных отношениях. *Латинская Америка*. 2001. №7. С 39 – 47.;
82. Кваша А.Я. О некоторых инструментах демографической политики – http://demoscope.ru/weekly/knigi/polka/gold_fund03.html;
83. Клеченов Г.Е. Территориальные споры и пограничные конфликты в Латинской Америке. *Латинская Америка*. 2001. №8. С. 45 – 55.;

84. Клименко Б.М, Мирное разрешение территориальных споров. М.: Межд. Отношения, 1982. 183 с.;
85. Клименко Б.М. Мирное разрешение территориальных споров. М.: Межд. отн., 1982. 183с
86. Клупт М. Центр-периферийные отношения в Европе: демографический аспект. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 2. С. 58-67;
87. Ковригин Е.Б. Противоречия и перспективы формирования Тихоокеанского сообщества. М., 1986. 173 с.;
88. Колосов В.А. Конфликт между Молдовой и Приднестровьем: история, причины и перспективы. *География*, 2000, № 39/ С. 4-9;
89. Колосов В.А., Криндач А.Д. Российско-украинское пограничье (южная часть): идентичность и современная ситуация. *Приграничные районы и приграничное сотрудничество*. Под ред. Л.Б.Вардомского. М.: ИМЭПИ РАН, 2000. С. 95-121;
90. Комкова Е.Г. Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы. *США и Канада: экономика, политика, культура*. № 2. 2007. С. 75-90;
91. Комкова Е.Г. Новый этап канадо-американской интеграции. *США и Канада: экономика, политика, культура*. № 5. 2008. С. 17-32;
92. Комкова Е.Г. Фактор границы в канадо-американских отношениях» и «Канадские провинции, американские штаты, трансграничные регионы в начале 21 века. *Дружественный рубеж: канадо-американское приграничное сотрудничество*; [Под ред. А.И. Кубышкина и В.И. Соколова]. М., Волгоград, Изд-во ВолГУ, 2007. С. 35-96;
93. Коровиціна Н.В. Самая «бархатная» революция: чешский человек на фоне общественных перемен. *Славяноведение*. 2000. №3. С. 16- 27;
94. Коста- Рика: коректировка курса или сдвиг вліво. М.: ИЛА РАН. Серия «Саммит», 2014. 100 с.;
95. Котовская М.Г. Этнорасовые группы в Бразилии: взаимоотношения и стереотипы. *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.218 – 235;
96. Красильников В.А. Латинская Америка: прощание с зависимостью. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 2. С. 34 – 57;
97. Крылов А.Б. Нагорный Карабах в геополитическом контексте XXI века. М., Академия гуманитарных исследований, 2006. 87 с. ;
98. Курилы-острова в океане проблем. М.: РОССПЭН, 1998. 519 с.;
99. Кушнір М.О. Сучасні стратегічні орієнтири європейської регіональної політики. *Стратегічні пріоритети* № 1 (25) . 2013. С. 146-15;
100. Лабеецкая Е.О. Трансарктика в контексте российских приоритетов. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 2. С. 106-114;
101. Лазарева Т. Китай спешит к разделу арктического пирога. Режим доступа: atrinfo.ru/commentary/pie.html;
102. Лаллукка С. Восточно-финские народы России: анализ этнодемографических процессов/Пер. с англ. – Изд. перераб. и доп. СПб: Европ. Дом, 1997. – 391 с.;
103. Ланда Р.Г. Исламизм и арабская весна. *Восток*. 2014. № 1. С. 53- 65;
104. Латинская Америка: избирательные процессы и политическая панорама. 2015. Режим доуступ: http://www.ilaran.ru/pdf/2015/ibros/2015_Procesos_electorales.pdf;
105. Латышев И. Покушение на Курилы. Сахалин: Облиздат, 1992. 238 с.;
106. Лебедева Н. Южно-китайское море: окно Индии в АТР. *Азия и Африка*. 2014. № 2 и №3. С. 8 – 14;
107. Ли В.Ф. АТР в начале XXI века. *Внешняя политика и дипломатия стран Азиатско-Тихоокеанского региона* : [Учебное пособие. Отв.ред. В.Ф. Ли]. М.: Научная книга, 1998. 278 с.;
108. Ли Син, Нью Ичэнь. Почему ШОС не в состоянии быть опорой стратегии Китая в северо-западном окружении . Исследование международной безопасности. 2013. №4.

109. Лобжанидзе А.А., Горохов С.А.,
110. Мадісон В.В., Шахов В.А. Сучасна українська геополітика: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 174 с.;
111. Мажар Л. Поняття міжнародного спору в сучасному міжнародному морському праві. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : наук. журнал*. 2010. № 3. С. 144-1484
112. Мажар Л. С. Азовсько-керченське розмежування (делімітація). *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 7. С. 54-58;
113. Мажар Л. С. Використання суднового ходу Дунай—Чорне море через гирло Бистре: міжнародний спір чи ситуація. *Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наукових праць*. К. : Ін-т між. відносин Київ, 2011. Вип. 99. Ч. II. С. 149-154;
114. Мажар Л. С. Позиції України та Румунії щодо морської делімітації в Чорному морі. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 8. С. 125-129 ;
115. Мажар Л. С. Чорноморські протоки Босфор і Дарданелли: міжнародні морські спори з приводу їх використання. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наукових праць*. К. : Ін-т між. відносин Київ. нац. ун-ту ім.Т.Шевченка, 2011. Вип. 101. Ч. I. С. 157-161;
116. Майорова О.Н. Роль и место Польши в современном мире (дискусии о польском обществе). *Славяноведение*. 1999. №3. С. 30-43;
117. Маначинский А. Афганистан: когда дуют ветры войны. К.: 2006. 576 с.;
118. Мельянцева В. А. Два азиатских гиганта: основные контуры экономического развития. *Восток*. 2007. №4-5. С. 113-128;
119. Мещерина К.В. Ливия. Долгий путь к стабильности или угроза распада? *Азия и Африка сегодня*. 2014. С. 26 – 31;
120. Милехина Е.В. История государства и права зарубежных стран. 2002 208с
121. Мирский Г. Драма Арабского Востока. Мировая экономика и международные отношения. 2014. № 11. С. 77-87 ;
122. Мокляк Н. Н., Перепелица Г.Н., Фареник С. А. Феномен военно-политического конфликта в современной этнополитической ситуации. К., 1995. 160 с.;
123. Монье А. Население Европы: 1950-2050. Население и общество (*Инф. Бюллетень Центра демографии и экологии человека Ин-та народохозяйственного прогнозирования РАН*). 2000 – июль № 46. С. 33-36;
124. Население Микронезии. Режим доступу: http://countrysmeters.info/ru/Federated_States_of_Micronesia
125. Неменский О. Независимость Косово и балканизация Центральной Европы. 2000. Режим доступу: <http://www.apn.ru/publications/article19437.htm>>4
126. Нитобург Э.Л. США: «Белый расизм и афроамериканцы на исходе XX в». *Ежегодник «Расы и народы»*. 1993. Вып. 23. С.167 – 218.;
127. Новикова О.О. Европейский Союз в системе международной безопасности: новые инструменты кризисного урегулирования. *Полис*. 2008. №4. С. 174-184;
128. Нольте Х.-Х. Европейский Союз и его место в современной мировой системе. *Европа: журнал польского института международных дел*. 2002. Том 2, № 1 (2).
129. Перегудов С.М. Семенов И.С. Референдум о независимости Шотландии и проблемы британской государственности. *Мировая экономика и международные отношения*. 2015. № 3. С. 64-76;
130. Перепелица Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. К.: НІСД, 2003. 432 с.
131. Пилаш Д Восточный Тимор: забытый геноцид, замалчиваемые проблемы. Режим доступу: https://scepsis.net/library/id_2799.html;
132. Платонов Ю.П. Народы мира в зеркале геополитики. СПб, 2000. 432с.
133. Погребняк С. П., Лук'янов Д. В., Биля-Садабаш І. О. Порівняльне правознавство/ За ред. НАПрН України О. В. Петришина «Право» 2012. 272 с.;

134. Подоплёкин А. Арктика как объект геополитических интересов неарктических государств .2015. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/arktika-kak-obekt-geopoliticheskikh-interesov-nearkticheskikh-gosudarstv>
135. Пределы роста : доклад по проекту Римского Клуба «Сложное положение человечества» / Д.Х. Мидоуз, Д.Л. Мидоуз, Й. Рэндерс и др. ; Пер. с англ.; 2-е изд.]. М. : Изд-во МГУ, 1991. 207 с.
136. Приходько О.В. Начало президентства Трампа: трансатлантические отношения на перепутье (2017). Режим доступа: <http://www.rusus.ru/?act=read&id=56>;
137. Прогноз стратегий стран транстихоокеанского пространства. Под ред. В.В. Михеева, В.Г. Швыдко. – М.: ИМЭМО РАН, 2017. 83 с.
138. Прохороенко И.Л. Евроскептицизм по-иберийски. Латинская Америка. 2014. № 10.
139. Пучков П.И. Этническая ситуация в Океании. М., 1983. 252 с.;
140. Ровенчак І.І. Типологія країн світу: Текст лекцій. Львів: Ред.-вид. відділ Львів. ун-ту, 1997. 24 с.;
141. Романов В.А. Принцип самоопределения и территориальная целостность государств. *Дипломатический вестник*. 2000. №9. С. 65-71;
142. Роуз Ф. Аборигены Австралии. Их прошлое и настоящее. Пер. с нем. Ю. О. Бема. М.: Наука, Главная редакция восточной литературы, 1981. 160 с.;
143. Рубцов Б. Б. Океания. М.: Наука, 1991. 176 с
144. Рубцов Б.Б. Австралия - государство и континент / Б. Б. Рубцов; Отв. ред. И. А. Лебедев; АН СССР. М. : Наука, 1988. 173 с.;
145. Савельева А.Г. Политика безопасности США: сдвиг в сторону Китая. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 8. С. 5-13;
146. Саидов А.Х. Сравнительное правоведение и юридическая география мира. М.: Изд-во ИГиП РАН, 1993. 148 с.;
147. Севостьянова Н. Про питання про сутність територіальних спорів та їх видів. Режим доступа: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2016/05/24.pdf>;
148. Сидоров В. Военно-силовая проекция интеграционного евростроительства: амбиции и реалии. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 2. С. 109-118
149. Синюгин О.А. Межгосударственные территориальные конфликты в Южно- Китайском море. *Проблемы геоконфликтологии*. Т. 1. Под ред. Н.С. Мироненко. М.: Пресс-Соло, 2004. С. 137-150;
150. Система фундаментальных научных исследований в Арктике и реализация геополитических интересов циркумполярных стран (2014)/ Павленко В.И., Подоплекин А.О., Куценко С.Ю. *Арктика: экология и экономика*. №4. 2014. Режим доступа: [http://www.ibrae.ac.ru/docs/4\(16\)/086_092_ARKTICA_4\(16\)_12_2014.pdf](http://www.ibrae.ac.ru/docs/4(16)/086_092_ARKTICA_4(16)_12_2014.pdf)
151. Слука А.Е. География населения с основами демографии и этнографии. М.: МГУ, 1989.
152. Смирнягин Л.В. Районы США: портрет современной Америки. М.: Мысль, 1989. 379 с.;
153. Снігир О.В. Інституційна трансформація під впливом кризи у Єврозоні. *Стратегічні пріоритети*. № 1 (25) – 2013. С.139-146
154. Соболев А.А. Геополітичні проекти «світових центрів сили» в Центральній Азії. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 1 (26). С. 155-164;
155. Соколенко С.И. Глобальные рынки XXI столетия. К.: «Логос», 1998. 568 с.
156. Социально-экономическая география зарубежного мира /Ред В.Вольского- М., 1998. – 592 с.;
157. Спорные и зависимые территории мира. 2015. Географическая энциклопедия стран мира. Режим доступа: http://geo.koltyrin.ru/strany_mira_zavisimye.php4
158. Спорные части мира. Агентство «Вести-репортер». 2015. Режим доступа: <http://reporter.vesti-ukr.com/art/y2014/n18/8972-spornye-chasti-mira.html#.VOsu8PmsXTo> ;
159. Суптаев М.А. Обычное право в станах Африки. М: Наука., 1984. 117 с.;

160. Терборн Г. Мультикультурность и Центрально-Восточна Европа в европейской модерности. *Перекрёстки. Журнал исследований восточноевроп. пограничья*. 2006. № 3 – 4. С. 138-159.
161. Тимофеев П.П. АТР во внешней политике современной Франции. С. 150-165 / Азиатско-Тихоокеанский регион: новый центр мировой политики и экономики? (Мировое развитие. Выпуск 17). Ред.: К.Р. Вода и др. М.: ИМЭМО РАН, 2017. 195 с.;
162. Тимченко Л.Д. Правопреемство государств. Опыт конца XX ст. Харьков, 1999. 116 с.
163. Трохимчук С.В., Федунь О.В. Політична географія світу. Навчальний посібник. Київ.: Знання, 2007. 422 с.
164. Троян С.С. Порівняльні політичні системи сучасності (терміни, поняття, категорії). Навчальний посібник. К., 2001. 73 с.;
165. Туровский Р.Ф. Политическая география: Учеб. пособие. М.-Смоленск: Изд-во СГУ, 1999. 379 с.;
166. Усов В. От panaфриканизма – к созданию Африканского союза. *Азия и Африка сегодня*. 2002. №10. С. 8 – 13;
167. Фадеева Т. Федералистская модель ЕС, концепция и практика. *Мировая экономика и международные отношения* 2000. №6.
168. Хахалкина Е.В. Кризис политики мультикультурализма: сквозь призму проблем национальной идентичности на примере Швеции / Е.В. Хахалкина, К.В. Тёркина. *Вестник Томского университета*. 2011. № 3. С. 61–72;
169. Царьов Ю. О. Сучасний стан та перспективи договірно-правового оформлення морських кордонів України. Режим доступу: [http://www.dy.nauka.com.ua.](http://www.dy.nauka.com.ua;);
170. Цатурян С.А., Филимонов Г.Ю. Мультикультурализм в США и Европе: политтехнологии в действии. *Политика и общество*. № 2. 2012. С.62-71;
171. Черкасова Е.Г. Испания: взгляд на евроинтеграцию. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 11. С. 48-53;
172. Черненко Т.В. Окупований Крим: шляхи запобігання політичному та соціокультурному дистанціюванню від України. *Стратегічні пріоритети*. № 3 (32). 2014. С. 52-61;
173. Чертина З.С. Плавильный котел? Парадигмы этнического развития в США. Москва: Изд-во Института всеобщей истории РАН, 2000. 164 с.;
174. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії: Підручник. Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 444 с.;
175. Шаповал В. Державний лад країн світу. Довідник. К.: Укр. Центр правничих студій, 1999. 320 с.
176. Шаумян Т. Л. Индийско-китайские отношения как фактор международной стабильности. *Индия в глобальной политике*. Москва, 2003. С. 49-65;
177. Щенников В. Сьера-Леоне: война, алмазы, власть. *Азия и Африка сегодня*. 2000. №11-12.
178. Этнография. Учебник. Под ред. Ю.В. Бромля и Г.Е. Маркова. М., 1982. 320 с.;
179. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. К., 2000. 416 с.;
180. Яковлев П. Геополитический разворот стран Латинской Америки. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 7. С. 55-65;
181. Яшлавский А.Я. Экстремистские группировки в сирийской гражданской войне: новые игроки и новые угрозы. *Мировая экономика и международные отношения*. 2014. № 10. С. 93-104;
182. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union. 2010. P.1 – 141.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Репродуктивний туризм

<http://demoscope.ru/weekly/2012/0509/tema05.php>

Журнал «Демографія та соціальна економіка».

http://dse.org.ua/archive/22/22_10.html

Сайт «Демоскоп».

<http://demoscope.ru/weekly/knigi/books.php>

ж-л «Демоскоп».

<http://demoscope.ru/weekly/2015/0629/index.php>

ж-л «Латинская Америка»

<http://www.ilaran.ru/?n=964>

ж-л «США: политика, экономика, культура»

<http://www.iskran.ru/journal.php>

ж-л «Азия и Африка»

<https://asaf-today.ru/ru/>

ж-л «Ближний Восток и современность».

<https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1543195>

ж-л «Проблемы Восточной Европы».

<http://nsarchive2.gwu.edu//rus/EEProblems.html>

ж-л «National geographic» на русском языке.

<http://atlas.socpol.ru/about/index.shtml>

Всесвітня організація охорони здоров'я (World Health Organization).

<http://www.who.int/whosis> -

Бюро по народонаселенню (Population Reference Bureau).

<http://www.prb.org>

Відділ ООН по народонаселенню (United Nations Population Division).

<http://www.unpopulation.org>.

Сайт про демографічну політику, населення міст та агломерацій

<http://www.popul.ru/>

КОЧ СВІТЛАНА ВАДИМІВНА

Країнознавство:

методичні вказівки та завдання до навчального курсу

для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини»
факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Підписано до друку 20.12.2019 року   Формат 60x84/16   Друк офсетний
Папір офсетний.   Ум. друк. аркушів 3,3.   Тираж 100 екз.   Замовлення №266

Видавництво тов «Удача», свідоцтво ДК № 4241 від 23.12.2011р.
м.Одеса, вул. Гаванна, 3 тел. (048) 726-54-37, e-mail: mostik1@ukr.net

